

COI Focus

ALBANIË

Huiselijk geweld

13 oktober 2017

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele asielaanvragen. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van de asielaanvraag. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen.

De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual asylum applications. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the asylum application. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

NAAR EEN MEER GEÏNTEGREERD MIGRATIEBELEID, DANKZIJ HET AMIF

Inhoudstafel

Inleiding.....	3
1. Aard en omvang van huiselijk geweld in Albanië	5
2. Internationale verdragen en nationale strategieën	7
3. Wetgeving.....	8
4. Verantwoordelijke instanties	13
5. Bestaande structuren ter preventie en bescherming van slachtoffers van huiselijk geweld	14
5.1 Nationaal Doorverwijzingsmechanisme	14
5.2 Nationale online database	17
5.3 Opleiding van betrokken vakmensen in verschillende sectoren	18
5.4 Bewustmakingscampagnes	20
6. Implementatie van beschermingsmaatregelen	20
6.1 Aangiftes en beschermingsbevelen.....	21
6.1.1 Procedure en cijfergegevens	21
6.1.2 Aangiftes.....	22
6.1.3 Uitreiking en uitvoering van het beschermingsbevel.....	23
6.2 Rol en optreden van de politie	24
6.3 Gerechtelijke vervolging	26
6.4 Recht op informatie.....	28
6.5 Behandelingsprogramma's voor daders	29
7. Diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld	29
7.1 Vluchthuizen	30
7.2 24-uur noodlijn	33
7.3 Medische hulp	34
7.4 Financiële ondersteuning en huisvesting	35
7.5 Kosteloze rechtsbijstand	36
7.6 Non-gouvernementele diensten	37
Samenvatting	40
Bibliografie.....	42

Inleiding

Voor deze COI Focus voerde Cedoca onderzoek uit naar de situatie van huiselijk geweld in Albanië. Het hoofddoel van deze COI Focus was om informatie te vergaren over de beschermingsmaatregelen van de Albanese autoriteiten en over bestaande gouvernementele en niet-gouvernementele structuren en diensten om slachtoffers van huiselijk geweld op te vangen en te begeleiden.

Cedoca raadpleegde binnen het voorziene tijdsbestek een zo uitgebreid en gevarieerd mogelijk aantal bronnen over huiselijk geweld. De informatie in deze COI Focus is voornamelijk afkomstig uit rapporten van internationale organisaties, Albanese overheidsinstanties, internationale en lokale mensenrechtenorganisaties, ngo's en onderzoeksinstituten, aangevuld met informatie van onafhankelijke media, officiële perskanalen en overheidsgezinde media. Verdere informatie in deze COI Focus werd verkregen van gouvernementele en niet-gouvernementele bronnen tijdens en na een *fact finding*-missie van Cedoca in Albanië van 13 tot en met 21 maart 2017. Het onderzoek werd afgesloten op 22 september 2017.

Cedoca trachtte zoveel mogelijk recente informatie te gebruiken om de beschermingsmogelijkheden en diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld in 2016 en 2017 weer te geven. Er zijn rapporten van 2016 en 2017 die conclusies trekken of kritiek geven op basis van recente vaststellingen, maar er zijn ook verschillende nationale en internationale rapporten uit 2016 en 2017 die verwijzen naar studies en cijfergegevens uit 2013, 2014 en 2015 om de huidige werking en het aanbod van dienstverlening voor slachtoffers van huiselijk geweld en de huidige werking van het gerecht en politiediensten in situaties van huiselijk geweld te beschrijven en aanbevelingen te maken. Belangrijke bronnen waarnaar regelmatig verwezen wordt in recente rapporten over huiselijk geweld zijn: een rapport van INSTAT uit 2013 over een grootschalig bevolkingsonderzoek bij slachtoffers van huiselijk geweld, een rapport van het CEDAW-comité uit 2014 over de implementatie van de CEDAW-Conventie, een rapport van de Raad van Europa in samenwerking met UN Women in 2015 over dienstverlening aan slachtoffers, en een rapport van de Albanese "Hoge Raad voor de Inspectie van Justitie" uit 2014 over het rechtswezen in situaties van huiselijk geweld.

Het eerste hoofdstuk schetst de problematiek van huiselijk geweld in Albanië aan de hand van mogelijke oorzaken en cijfergegevens.

Het tweede hoofdstuk geeft een overzicht van de verdragen die Albanië heeft ondertekend en strategieën die Albanië heeft uitgewerkt om huiselijk geweld en andere genderkwesties te bestrijden.

Het derde hoofdstuk behandelt de Albanese wetgeving over de strafmaat in situaties van huiselijk geweld, de wettelijke procedures om bescherming te krijgen en mogelijke beschermingsmaatregelen.

Hoofdstuk vier beschrijft de rol van nationale en lokale autoriteiten in situaties van huiselijk geweld.

Het vijfde hoofdstuk geeft weer op welke manier verschillende actoren geïnformeerd worden over situaties van huiselijk geweld en samenwerken met andere bevoegde instanties. Dit hoofdstuk gaat ook in op de opleidingen die betrokken actoren hebben gevolgd en het effect ervan. Bewustmakingscampagnes op initiatief van verschillende actoren komen eveneens aan bod.

Het zesde hoofdstuk beschrijft hoe het wettelijk kader om slachtoffers van huiselijk geweld te beschermen en daders te vervolgen in de praktijk wordt toegepast en met welke obstakels slachtoffers en instanties geconfronteerd worden.

Het zevende hoofdstuk geeft weer op welke gouvernementele en niet-gouvernementele diensten een slachtoffer van huiselijk geweld beroep kan doen, hoe zij in aanmerking komen en welke tekortkomingen er zijn.

Deze COI Focus kwam tot stand met behulp van fondsen van het AMIF (Asiel en Migratiefonds).

1. Aard en omvang van huiselijk geweld in Albanië

Huiselijk geweld is een veel voorkomend probleem in Albanië waarvan voornamelijk vrouwen, maar ook kinderen het slachtoffer zijn.¹ In 2015 waren 74 % van de slachtoffers vrouwen of meisjes.² Huiselijk geweld wordt gepleegd door iemand uit de familiekring zoals de (ex-)partner of een gezins- of familielid.³

Genderstereotypen en een diepgewortelde patriarchale mentaliteit in de Albanese maatschappij liggen volgens experts, zoals Dr. Robin Haarr en experts van de Verenigde Naties (VN) die huiselijk geweld in Albanië bestudeerden, aan de basis van huiselijk geweld en genderongelijkheid.⁴ Volgens het Comité inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (CEDAW) zetten genderstereotypen aan tot discriminatie.⁵ Jaarlijks worden er bewustmakingscampagnes georganiseerd die ervoor moeten zorgen dat vrouwen en meisjes positiever in beeld worden gebracht (cfr. infra 5.4 Bewustmakingscampagnes).⁶

Een patriarchale mentaliteit is volgens de United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women), een VN-organisatie die zich inzet voor vrouwenrechten en gendergelijkheid, voornamelijk zichtbaar op het platteland waar gezinnen vaak een traditionele rolverdeling hebben: vrouwen werken op de landbouwgronden van hun echtgenoot, maar worden daar niet voor vergoed terwijl hun echtgenoot de inkomsten beheert. Financiële afhankelijkheid en genderongelijkheid brengen vrouwen volgens UN Women in een kwetsbare positie.⁷ Een rapport van het Albanian Institute of Statistics (INSTAT) en United Nations Development Programme (UNDP) stelt dat huiselijk geweld voorkomt in alle lagen van de bevolking, maar dat vrouwen die financieel afhankelijk zijn van hun echtgenoot meer risico lopen om geweld te ondergaan dan vrouwen die buitenshuis werken en vrouwen met een diploma hoger onderwijs.⁸

Economische problemen, eigendomsconflicten, echtscheiding en alcoholgebruik zijn andere factoren die de kans op geweld in een gezinssituatie verhogen.⁹ Een andere reden kan zijn dat geweldplegers macht en controle willen over hun partner of dat zij vroeger getuige waren van huiselijk geweld.¹⁰

Mirela Arqimandriti van de ngo Qendra Aleanca Gjinore për Zhvillim (Gender Alliance for Development Center, GADC) legt een verband tussen de patriarchale mentaliteit, eigendomskwetsies, economische belangen en de rol van familie in zaken van huiselijk geweld. Familieleden kunnen druk uitoefenen om een gewelddaad te plegen wanneer iemand de familie-eer te schande heeft gebracht, bijvoorbeeld door een echtscheiding. Arqimandriti geeft het voorbeeld van een recente moord op een Albanese vrouwelijke rechter door haar ex-man. Tijdens een interview verantwoordde de broer van de dader de moord door te zeggen dat het haar verdiende loon was omdat zij een echtscheiding had aangevraagd. Diezelfde broer beheert nu de eigendommen en inkomsten van het bedrijf van zijn broer die in de gevangenis zit.¹¹

¹ United States Department of State, 3/03/2017, pp. 1, 19-20 [url](#)

² Algemene Directie van de Albanese Staatspolitie via UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 36 [url](#)

³ INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, p. 54 [url](#)

⁴ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#); INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, p. 9 [url](#); UN, 25/11/2016, [url](#)

⁵ CEDAW, 25/07/2016, p. 5 [url](#);

⁶ CEDAW, 25/07/2016, p. 5 [url](#)

⁷ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 56 [url](#)

⁸ INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, pp. 47, 50-52 [url](#); Dogjani A., 16/01/2017, pp. 138-139 [url](#)

⁹ INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, pp. 46-47 [url](#); Albanian Helsinki Committee, 12/2015, p. 11 [url](#); Albanian Helsinki Committee, 04/2017, p. 28 [url](#)

¹⁰ Dogjani A., 16/01/2017, p. 140 [url](#)

¹¹ Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017; BalkanWeb, 8/09/2017, [url](#)

Huiselijk geweld kan verschillende vormen aannemen. Het kan fysiek, psychologisch of seksueel van aard zijn of een combinatie van verschillende vormen van geweld. In een rapport van INSTAT over huiselijk geweld in Albanië wordt de volgende definitie gehanteerd:

“a pattern of abusive behavior in any relationship that is used by one intimate partner or family member to gain and maintain power and control over another intimate partner or family member.” Domestic violence includes psychological, physical, and sexual violence that aims to humiliate, manipulate, intimidate, isolate, frighten, terrorize, threaten, and harm or injure an intimate partner or person in the family.”¹²

Tijdens een grootschalig bevolkingsonderzoek van INSTAT in samenwerking met UNDP in 2013 bij vrouwen van 18 tot 55 jaar gaf 59,4 % van de vrouwen aan dat zij ooit het slachtoffer waren van huiselijk geweld tijdens hun relatie of huwelijk. 53 % van de vrouwen antwoordde dat zij in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek geweld ondergingen.¹³ 52,8 % van de vrouwen waren in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek geconfronteerd met psychologisch geweld, 14,7 % met fysiek geweld, 5 % met seksueel geweld en 16,2 % met zowel fysiek als seksueel geweld.¹⁴

De politie registreert ieder jaar, met uitzondering van 2015, meer aangiftes. In 2016 heeft de politie 4163 aangiftes van huiselijk geweld ontvangen.¹⁵ In 2015 waren dat er 3867.¹⁶ In 2014 werden er 4121 aangiftes geregistreerd.¹⁷ In 2005 registreerde de politie 94 zaken van huiselijk geweld.¹⁸

Verschillende rapporten, zoals een rapport van het Albanian Helsinki Committee (AHC) en het CEDAW-comité, wijzen erop dat niet alle slachtoffers van huiselijk geweld aangifte doen.¹⁹ Dit heeft volgens CEDAW-experten te maken met schaamte, schrik voor nieuwe gewelddaden of onwetendheid over bestaande procedures.²⁰

Verder drukken verschillende experts zoals de ombudsman en het AHC hun bezorgdheid uit over het aantal moorden ten gevolge van huiselijk geweld.²¹

In 2014 waren er 17 moordzaken gerelateerd aan huiselijk geweld met 22 slachtoffers.²²

In 2015 werden er 54 moorden gepleegd in Albanië. Hiervan zijn 18 zaken gerelateerd aan huiselijk geweld, met in totaal 20 slachtoffers waarvan 10 vrouwen en meisjes.²³

In 2016 werden er in Albanië 71 moorden gepleegd waarvan 17 gepleegd in het kader van huiselijk geweld.²⁴

Verschillende kranten berichten dat er in de eerste negen maanden van 2017 elke maand één moord is gepleegd in het kader van huiselijk geweld.²⁵

¹² INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, , p. 20 [url](#)

¹³ INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, pp. 33, 53 [url](#)

¹⁴ INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, p. 34 [url](#)

¹⁵ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#)

¹⁶ Algemene Directie van de Albanese Staatspolitie (Albanees: *Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit*) via UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 36 [url](#); Europese Commissie, 9/11/2016, p. 66 [url](#)

¹⁷ INSTAT, 13/06/2016, p. 49 [url](#); Le Courrier des Balkans, 22/09/2017, [url](#)

¹⁸ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#)

¹⁹ CEDAW, 8/07/2016, [url](#); Albanian Helsinki Committee, 04/2017, p. 14 [url](#)

²⁰ CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

²¹ UN Women, 12/12/2016, p. 62 [url](#); Albanian Helsinki Committee, 04/2017, p. 14 [url](#)

²² Raad van Europa, 19/01/2017, p. 47 [url](#)

²³ Algemene Directie van de Albanese Staatspolitie (Albanees: *Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit*) via UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 36 [url](#) en via INSTAT, 13/06/2016, p. 51 [url](#)

²⁴ INSTAT, 8/06/2017, p. 92 [url](#)

2. Internationale verdragen en nationale strategieën

In 1993 heeft Albanië de CEDAW-Conventie, het “Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie tegen Vrouwen”, geratificeerd. In 2003 tekende Albanië het aanvullend protocol. Hiermee stemt Albanië in om aan alle verplichtingen van deze Conventie tegemoet te komen.²⁶

Op 19 december 2011 heeft Albanië het Verdrag van de Raad van Europa inzake het “Voorkomen en Bestrijden van Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld” ondertekend. Dit verdrag wordt ook de Conventie van Istanbul genoemd. Op 4 februari 2013 heeft de Albanese regering de Conventie geratificeerd en op 1 augustus 2014 trad het in werking.²⁷ Hiermee engageert Albanië zich om: een beleid aan te nemen ter bestrijding en preventie van geweld tegen vrouwen, een wetgeving te garanderen die alle vormen van geweld tegen vrouwen vervolgt en bestraft, en diensten aan te bieden om vrouwen op te vangen en psychologisch, medisch, financieel en juridisch te ondersteunen.²⁸

Op 19 december 2007 keurde de Ministerraad de eerste “Nationale Strategie inzake Gendergelijkheid en de Uitbanning van Huiselijk Geweld” goed. Deze strategie had betrekking op de periode 2007-2010 met als doel van gendergelijkheid en huiselijk geweld een beleidsprioriteit te maken.²⁹

De tweede “Nationale Strategie inzake Gendergelijkheid, de Vermindering van Gendergerelateerd Geweld en Huiselijk Geweld” had betrekking op de periode 2011-2015. Deze strategie streeft naar een maatschappij waarin gendergelijkheid gerespecteerd, gewaardeerd, onderwezen, ondersteund en aangemoedigd wordt en waarin alle vormen van gendergerelateerd geweld niet getolereerd maar bestraft worden en waarin slachtoffers gesteund en verdedigd worden en waarin ieder individu dezelfde behandeling en kansen krijgt ongeacht het geslacht.³⁰ Deze strategie heeft vier prioriteiten: het wettelijk en institutioneel kader versterken, meer vrouwen betrekken in de besluitvorming, vrouwen economisch zelfredzaam maken en gendergerelateerd geweld verminderen.³¹ Daarnaast zijn er ook specifieke strategische doelstellingen: bewustwordingscampagnes organiseren als preventieve maatregel, dienstverlening aan slachtoffers (wettelijke en administratieve bescherming, herstel en re-integratie), strengere bestraffing van daders, capaciteiten van personeel op lokaal en nationaal niveau versterken.³²

De derde “Nationale Strategie en Actieplan inzake Gendergelijkheid” dateert van oktober 2016 en beslaat de periode 2016-2020. Deze strategie beschouwt gendergelijkheid als een voorwaarde voor duurzame ontwikkeling en streeft naar een nultolerantie voor gendergerelateerd geweld en huiselijk geweld. Deze strategie heeft vier prioriteiten: economische zelfredzaamheid van vrouwen en mannen, effectieve en gelijke deelname van vrouwen in politieke en openbare besluitvorming, vermindering van gendergerelateerd geweld en huiselijk geweld, versterking van de coördinerende en controlerende functie van “Nationale Mechanismen voor Gendergelijkheid” en meer bewustmaking van de bevolking rond gendergelijkheid.³³

Een ander nationaal actieplan inzake gendergelijkheid en huiselijk geweld is het “Nationale Actieplan ter Betrekking van Mannen en Jongens als Partners van Vrouwen en Meisjes bij Gendergelijkheid en Preventie van Gendergerelateerd en Huiselijk Geweld 2014-2019”. Dit actieplan wil mannen en

²⁵ Independent Balkan News Agency, 7/09/2017, [url](#); Albanian Daily News, 7/09/2017, [url](#)

²⁶ UN Women, 12/12/2016, p. 9 [url](#)

²⁷ Raad van Europa, [url](#)

²⁸ Raad van Europa, 11/05/2011, [url](#)

²⁹ Ministerie van Arbeid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen van de Republiek Albanië, 19/12/2007, [url](#)

³⁰ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 8 [url](#)

³¹ Ministerie van Arbeid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen van de Republiek Albanië, 06/2011 [url](#)

³² Raad van Europa, 19/01/2017, pp. 8-9 [url](#)

³³ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 20/10/2016, [url](#)

jongens betrekken om geweld tegen vrouwen en meisjes tegen te gaan door mannen en vrouwen te laten samenwerken.³⁴

Het "Nationale Actieplan voor de Socio-Economische Re-Integratie voor Vrouwen en Meisjes die Slachtoffer zijn van Mensenhandel in de Republiek Albanië" van februari 2016 heeft ook betrekking op slachtoffers van huiselijk geweld.³⁵

De "Nationale Strategie voor Sociale Bescherming 2015-2020" werd goedgekeurd door de Ministerraad op 23 december 2016 en heeft als doel de meest kwetsbare groepen, waaronder slachtoffers van huiselijk geweld, financieel te ondersteunen.³⁶

3. Wetgeving

Albanië heeft haar wetgeving regelmatig aangepast om tegemoet te komen aan internationale normen. Een rapport van de Raad van Europa merkt op dat de Albanese wetgeving op een aantal aanbevelingen na voldoet aan de vereisten van de Conventie van Istanbul.³⁷

De Strafwet is verschillende keren aangepast om nieuwe strafbare feiten en nieuwe vormen van geweld toe te voegen en daders zwaardere straffen op te leggen. Artikel 130/a inzake huiselijk geweld stelt dat:³⁸

"Slagen en alle andere gewelddaden die begaan worden tegen een (ex-)echtgenoot, (ex-)partner, naast familielid of schoonfamilie en die de fysieke, psychosociale en economische integriteit aantasten worden bestraft met een gevangenisstraf tot twee jaar. Een ernstige doodsbedreiging of ernstige verwonding ten aanzien van bovenvermelde personen is strafbaar met een gevangenisstraf tot drie jaar. Opzettelijke verwondingen die werkonbekwaamheid van meer dan negen dagen tot gevolg hebben worden bestraft met maximum vijf jaar gevangenisstraf. Indien bovenstaande feiten herhaaldelijk gepleegd worden of in het bijzijn van minderjarigen plaatsvinden, wordt één tot vijf jaar gevangenisstraf uitgesproken." (vertaling van de Engelse versie van de wettekst)³⁹

Sinds 2013 wordt verkrachting binnen het huwelijk of tussen partners als crimineel feit beschouwd en werd het opgenomen in de Strafwet (Art. 102).⁴⁰

In de Strafwet zijn eveneens bepalingen opgenomen over andere vormen van geweld tegen vrouwen: stalken, gedwongen huwelijk, zwangerschapsbeëindiging zonder de toestemming van de vrouw, verkrachting, uitbuiting via prostitutie, etc.⁴¹

De wijzingen van 2013 aan de Strafwet zorgen ervoor dat er geen verzachtende omstandigheden gelden voor de dader in geval van huiselijk geweld of criminele feiten tegen kinderen, ongeacht de re-normalisering van de relatie met het slachtoffer (Art. 48). Verzwarende omstandigheden zijn van toepassing in geval van gendergerelateerde motieven (Art. 50/j) of wanneer criminele feiten

³⁴ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 10 [url](#)

³⁵ International Organization for Migration, 02/2016, [url](#)

³⁶ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 23/12/2016, [url](#)

³⁷ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 53 [url](#)

³⁸ *Criminal Code of the Republic of Albania*, 27/01/1995 (laatste aanpassingen op 11/06/2015), [url](#); *Kodi Penal (Strafwet)*, 24/08/2017, [url](#); Raad van Europa, 19/01/2017, p. 53 [url](#)

³⁹ *Criminal Code of the Republic of Albania*, 27/01/1995 (laatste aanpassingen op 11/06/2015), [url](#); *Kodi Penal (Strafwet)*, 24/08/2017, [url](#)

⁴⁰ *Criminal Code of the Republic of Albania*, 27/01/1995 (laatste aanpassingen op 11/06/2015), [url](#); *Kodi Penal (Strafwet)*, 24/08/2017, [url](#)

⁴¹ *Criminal Code of the Republic of Albania*, 27/01/1995 (laatste aanpassingen op 11/06/2015), [url](#); *Kodi Penal (Strafwet)*, 24/08/2017, [url](#)

plaatsvinden tijdens of na het uitreiken van een (dringend) beschermingsbevel (Art. 50/e/1). Verder verbiedt de Strafwet voorwaardelijke straffen in geval van criminele feiten in het kader van huiselijk geweld (Art. 59/a). Wanneer iemand een familielid vermoordt of opzettelijk ernstig verwondt zijn verzwaarde straffen van toepassing en geldt een gevangenisstraf van minstens 20 jaar tot levenslang (Art. 79/c en 88/2).⁴²

In december 2006 keurde het parlement de eerste “Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties” goed.⁴³ Het doel van deze wet is om:

- een gecoördineerd netwerk op te richten van verantwoordelijke instanties die instaan voor bescherming, ondersteuning en revalidatie van slachtoffers van huiselijk geweld, en die preventieve maatregelen nemen;
- de rechterlijke macht te versterken bij het nemen van beschermingsmaatregelen en het uitreiken van beschermingsbevelen;
- en snelle, betaalbare en toegankelijke diensten te garanderen aan slachtoffers van huiselijk geweld.⁴⁴

Deze wet werd aangepast in 2008 en 2010.⁴⁵ De aanpassingen van 2010 hebben betrekking op de oprichting van een gecoördineerd netwerk en een nationale dienstverlening voor slachtoffers van huiselijk geweld. De aanpassingen van de wet verplichten maatschappelijk werkers, wettelijke vertegenwoordigers en advocaten tot de geheimhouding van gegevens van slachtoffers van huiselijk geweld en stellen personen die een beschermingsbevel aanvragen vrij van gerechtskosten. De aanpassingen garanderen meer en betere bescherming van minderjarige slachtoffers van huiselijk geweld.⁴⁶

Geweld wordt in deze wet gedefinieerd als:

“[...] any act or omission by a person against another person, which results in violation of physical, moral, psychological, sexual, social, and economic integrity.”⁴⁷

Huiselijk geweld wordt vervolgens gedefinieerd als:

“[...] any act of violence [...] carried out by or against persons who are or have been in family relationship.”⁴⁸

De “Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties” voorziet in verschillende vormen van beschermingsmaatregelen:

- een verbod voor de dader om te dreigen met geweld of geweld te gebruiken tegen het slachtoffer of familieleden van het slachtoffer;
- een onmiddellijk contactverbod voor de dader;
- een bevelschrift dat de dader verplicht om de woonplaats tijdelijk te verlaten;

⁴² *Criminal Code of the Republic of Albania*, 27/01/1995 (laatste aanpassingen op 11/06/2015), [url](#); *Kodi Penal (Strafwet)*, 24/08/2017, [url](#)

⁴³ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁴⁴ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁴⁵ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 46 [url](#)

⁴⁶ UN Women, 12/12/2016, p. 53 [url](#)

⁴⁷ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁴⁸ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

- een verbod om de woning van het slachtoffer te betreden of er te verblijven ook al bezit de dader eigendomsrechten over de woning;
- een onmiddellijk verbod voor de dader om het slachtoffer of familieleden van het slachtoffer waar dan ook te benaderen;
- een (tijdelijke) opvangplaats voor het slachtoffer en de kinderen;
- het ontnemen of beperken van het omgangsrecht met de kinderen;
- begeleiding van het slachtoffer of de dader wanneer hij of zij persoonlijke spullen wil ophalen;
- tijdelijke voogdij voor het slachtoffer en tijdelijke ontneming van ouderlijke rechten van de dader;
- inbeslagname van wapens;
- een verplichting voor de dader om de huur te betalen van de (tijdelijke) woning van het slachtoffer;
- maatregelen die de kosten van het slachtoffer dekken;
- een verplichting voor de dader om deel te nemen aan rehabilitatieprogramma's.⁴⁹

Een districtsrechtbank (Albanees: *gjykata*) kan een gewoon beschermingsbevel (Albanees: *urdher mbrojte*) of een dringend beschermingsbevel (Albanees: *urdher menjëherë mbrojte*) uitvaardigen. Beide kunnen meerdere beschermingsmaatregelen bevatten.⁵⁰

De districtsrechtbank is bij wet verplicht een hoorzitting te houden binnen de vijftien dagen na een verzoek om een beschermingsbevel. De duur van een gewoon beschermingsbevel is beperkt tot twaalf maanden, maar kan worden verlengd. Het beschermingsbevel verstrijkt automatisch op de vervaldatum tenzij het slachtoffer of een gemachtigde verantwoordelijke vijftien dagen voor de vervaldatum een aanvraag indienen om het beschermingsbevel te verlengen. Het bevel bepaalt welke beschermingsmaatregelen worden opgelegd en gaat onmiddellijk in. In het bevel moet ook informatie staan dat het niet naleven ervan een misdrijf is en dat de dader binnen de vijftien dagen na de uitvaardiging ervan in beroep kan gaan. Dit beroep is niet opschortend. Als de omstandigheden gewijzigd zijn kan het slachtoffer of een vertegenwoordiger van het slachtoffer, de dader of de procureur indien deze op de hoogte was van de situatie, een aanpassing of stopzetting van het beschermingsbevel vragen. De rechtbank beslist na een onderzoek over de voortzetting, wijziging of beëindiging van het beschermingsbevel. Dergelijke aanvraag is niet opschortend.⁵¹

Wanneer iemand een verzoek om een dringend beschermingsbevel indient, moet de rechtbank binnen de 48 uur een beslissing nemen. In dergelijke situatie vormt de dader een directe bedreiging voor het slachtoffer. Een dringend beschermingsbevel treedt onmiddellijk in werking en moet vermelden welke beschermingsmaatregelen van toepassing zijn. Het bevel moet ook aangeven dat het verloopt wanneer het wordt omgezet in een gewoon beschermingsbevel en dat het niet naleven ervan een misdrijf is. Het bevel moet vermelden dat de dader binnen de vijf dagen na de uitvaardiging van het bevel in beroep kan gaan. Dit beroep is niet opschortend. Het bevel moet een datum bevatten van de zitting ter bevestiging van het dringende beschermingsbevel. Die datum moet binnen de 20 dagen na de afgifte van het dringend beschermingsbevel vallen. Op deze zitting

⁴⁹ Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

⁵⁰ Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

⁵¹ Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

zal de rechtbank beslissen om het dringend beschermingsbevel te beëindigen of om een gewoon beschermingsbevel op te leggen.⁵²

De districtsrechtbank vaardigt een (dringend) beschermingsbevel uit wanneer er voldoende bewijzen zijn tegen de dader. Bewijzen kunnen bestaan uit getuigenverklaringen, politieverlagen, medische verslagen, verklaringen van experts, verklaringen van de betrokkenen, documenten van maatschappelijk werkers of van de sociale dienst in de gemeente, of documenten van wettelijk geregistreerde ngo's. Wanneer uit een verzoek om een beschermingsbevel blijkt dat een politiebureau, lokaal overheidskantoor of gezondheidscentrum schriftelijk bewijs heeft van huiselijk geweld, zijn zij verplicht om desgevraagd een gecertificeerde kopie over te maken aan de rechtbank of de verzoeker.⁵³

Een (dringend) beschermingsbevel kan zowel worden aangevraagd door het slachtoffer zelf, als door zijn/haar gemachtigde verantwoordelijke of advocaat, als door de politie of de procureur. Indien het slachtoffer minderjarig is kan een verzoek om een beschermingsbevel worden ingediend door de ouder of voogd, gemachtigde verantwoordelijke of advocaat, familieleden, afgevaardigden van de sociale dienst van de gemeente waar de minderjarige tijdelijk of permanent verblijft, of door erkende centra ter bescherming en herstel van slachtoffers van huiselijk geweld. Wanneer het slachtoffer minderjarig is, moet de rechtbank binnen de 24 uur een uitspraak doen over een beschermingsbevel.⁵⁴

Wanneer de politie of de procureur een verzoek om een beschermingsbevel indienen kan het slachtoffer zijn of haar klacht niet laten vallen. De rechtsgang zal in dergelijke situaties gewoon worden verdergezet.⁵⁵

Een verzoek om een (dringend) beschermingsbevel moet informatie bevatten over de persoonsgegevens en familie- of bloedband tussen het slachtoffer en de dader. Verder wordt er vereist dat de precieze feiten en omstandigheden waarin ze gepleegd zijn worden weergegeven, alsook de redenen waarom iemand vreest dat diens veiligheid, gezondheid of welzijn in gevaar is. De verzoeker moet eveneens aangeven welke specifieke beschermingsmaatregelen gewenst zijn en het verzoek ondertekenen. Dergelijk verzoek kan op om het even welk moment worden ingediend in een districtsrechtbank of in het dichtstbijzijnde politiekantoor. De verzoeker heeft recht op kosteloze bijstand van een advocaat bij het opmaken en indienen van het verzoek, en wordt vrijgesteld van gerechtskosten. De gerechtskosten worden aangerekend aan de dader van huiselijk geweld. Wanneer het verzoek niet gestaafd is staat de verzoeker wel in voor de gerechtskosten.⁵⁶

Wanneer de districtsrechtbank een uitspraak doet over een (dringend) beschermingsbevel moet de dader in geval van afwezigheid tijdens de zitting onmiddellijk op de hoogte worden gebracht van het beschermingsbevel. Het slachtoffer krijgt twee kopieën van de uitspraak. De rechtbank moet binnen de 24 uur een kopie van het (dringend) beschermingsbevel opsturen naar het slachtoffer en andere personen die vermeld worden in het beschermingsbevel, de procureur, de sociale dienst van de

⁵² Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

⁵³ Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

⁵⁴ Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

⁵⁵ Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

⁵⁶ Law on Measures against Violence in Family Relations, 18/12/2006, [url](#); Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties), 30/09/2010, [url](#)

gemeente waar het slachtoffer vast of tijdelijk verblijft, het politiekantoor in de gemeente waar het slachtoffer woont of naar andere personen die vermeld worden in het bevel.⁵⁷

Het schenden van een beschermingsbevel is een misdrijf, wordt strafrechtelijk vervolgd en kan bestraft worden met een geldboete of een gevangenisstraf tot twee jaar.⁵⁸

De “Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties” omschrijft de verplichtingen van de Albanese politie in situaties van huiselijk geweld. Wanneer er een vermoeden bestaat dat iemand gedreigd heeft met geweld, huiselijk geweld gepleegd heeft of een beschermingsbevel heeft geschonden, moet de politie dit onmiddellijk controleren, vaststellen, een verslag opmaken en op eigen initiatief een onderzoek starten. Het slachtoffer moet een noodnummer krijgen van de politie. De wet bepaalt dat de politie speciale eenheden moet oprichten om huiselijk geweld te voorkomen en bestrijden en politieagenten moet opleiden over omgang met situaties van huiselijk geweld.⁵⁹

De “Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties” stelt dat alle bevoegde instanties⁶⁰ gehoor moeten geven aan elke melding van daden van huiselijk geweld, dreigingen met huiselijk geweld en inbreuken op (dringende) beschermingsbevelen. Verder bepaalt de wet dat bevoegde instanties van elke melding een verslag moeten opmaken en een kopie moeten verstrekken aan het slachtoffer of de persoon die het slachtoffer vergezelt. Bevoegde personen of instanties kunnen administratief of strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld wanneer zij niet handelen overeenkomstig de wet inzake huiselijk geweld.⁶¹

De “Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties” bepaalt dat het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd samen met andere ministeries en lokale overheden verantwoordelijk is om maatregelen te nemen en structuren op te richten om slachtoffers te ondersteunen en te voorzien in hun behoeften, zoals financiële en sociale bijstand, en medische en psychologische hulp (Art. 7 & 8).⁶²

In de Albanese “Gezinswet” van 2003 die in december 2015 geamendeerd werd, zijn er geen bepalingen opgenomen die huiselijk geweld en misbruik of verwaarlozing van de ouderlijke verantwoordelijkheid met elkaar in verband brengen. De wet bepaalt evenmin dat daders waarover het gerecht een beschermingsbevel heeft uitgesproken hun kinderen onder toezicht kunnen bezoeken.⁶³

⁵⁷ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁵⁸ *Criminal Code of the Republic of Albania*, 27/01/1995 (laatste aanpassingen op 11/06/2015), [url](#); *Kodi Penal (Strafwet)*, 24/08/2017, [url](#)

⁵⁹ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁶⁰ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd, lokale overheden, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Gezondheid en Ministerie van Justitie cfr. *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁶¹ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁶² *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

⁶³ UN Women, 12/12/2016, p. 53 [url](#); *Family Code of Albania*, 8/05/2003, [url](#); *Kodi i Familjes (Gezinswet)*, 30/06/2016, [url](#)

4. Verantwoordelijke instanties

Van 2013 tot september 2017 droeg het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd (MSWY) de hoofdverantwoordelijkheid voor vraagstukken inzake gendergelijkheid en huiselijk geweld. Na de parlementaire verkiezingen in juni 2017 heeft de nieuwe Albanese regering het aantal ministeries herleid van twintig tot elf waardoor het MSWY niet meer bestaat.⁶⁴ Volgens Mirela Arqimandriti van het Gender Alliance for Development Center (GADC) zal het nieuwe Ministerie van Gezondheid en Welzijn de bevoegdheden van het MSWY inzake gendergelijkheid en huiselijk geweld overnemen.⁶⁵ Een van die bevoegdheden is de "Nationale Raad inzake Gendergelijkheid". Dit is een adviesorgaan dat de implementatie van beleidsmaatregelen ter bestrijding van gendergeweld opvolgt. Het "Directoraat voor Sociale Inclusie en Gendergelijkheid" maakt eveneens deel uit van het voormalige MSWY en analyseert onder andere het wettelijk en institutioneel kader rond genderkwesties, de werking van het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" (cfr. infra 5.1 Nationaal Doorverwijzingsmechanisme), de afhandeling van zaken van huiselijk geweld en rapporteert hierover.⁶⁶ Volgens Arqimandriti heeft het nieuwe ministerie verzekerd niets te wijzigen aan de missie van het directoraat.⁶⁷ Na de moord op een Albanese rechter eind augustus 2017 heeft de nieuwe Albanese regering beslist om van de bestrijding van huiselijk geweld een beleidsprioriteit te maken.⁶⁸

Naast het voormalige MSWY integreren ook andere ministeries genderkwesties zoals huiselijk geweld in hun beleid. In zestien van de voormalige ministeries waren er achttien "Gendercontactpunten" (een nieuwe benaming voor "Gendergelijkheidsmedewerkers" in de ministeries) aangesteld om naast hun andere taken ook deeltijds problemen van gendergelijkheid, gendergerelateerd en huiselijk geweld aan te pakken.⁶⁹

In juni 2017 waren er volgens het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd in 58 van de 61 gemeentes "Gendergelijkheidsmedewerkers" (Albanees: *Nëpunës të Barazisë Gjinore*) aangesteld.⁷⁰ In april 2016 waren er in 44 van de 61 gemeentes "Gendergelijkheidsmedewerkers" aangesteld. Zij moeten gendergelijkheid integreren in het lokaal bestuur, een plan uitwerken, een begroting opstellen en de situatie in de gemeente opvolgen. Deze medewerker is ook de lokale coördinator van het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" in zijn/haar gemeente (cfr. infra 5.1 Nationaal Doorverwijzingsmechanisme).⁷¹

De eerste nationale rapportering van Albanië over huiselijk geweld aan de Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO), werd opgesteld onder leiding van het MSWY en gepubliceerd door de Raad van Europa in januari 2017. Dit rapport stelt dat gemeentes de verantwoordelijkheid hebben om huiselijk geweld en andere vormen van gendergerelateerd geweld te identificeren en slachtoffers door te verwijzen naar andere instanties die hen sociale diensten, financiële steun, medische hulp, etc. kunnen aanbieden. Samenwerkingsnetwerken zorgen ervoor dat zowel ngo's, overheids- als niet-overheidsinstanties sociale diensten kunnen verlenen aan slachtoffers van huiselijk geweld. De Sociale Dienst in de gemeentes tracht verborgen en niet-gerapporteerde situaties van huiselijk geweld of geweld tegen

⁶⁴ Albanian News, 3/09/2017, [url](#); Albanian News, 27/08/2017, [url](#); Albanian News, 16/09/2017, [url](#)

⁶⁵ Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017

⁶⁶ Raad van Europa, 19/01/2017, pp. 17, 20 [url](#)

⁶⁷ Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017

⁶⁸ Shekulli, 4/09/2017, [url](#); OVSE, e-mail, 18/09/2017

⁶⁹ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, pp. 13-15 [url](#); Raad van Europa, 19/01/2017, p. 20 [url](#); Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 1/06/2017, [url](#)

⁷⁰ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 1/06/2017, [url](#)

⁷¹ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 20/10/2016, p. 10 [url](#)

kinderen te identificeren. Dit doen maatschappelijk werkers via interviews met families die financiële steun ontvangen van de gemeente.⁷²

Een groep experts van het CEDAW-comité merkt in juli 2016 op dat het budget om genderongelijkheid te bestrijden vrij klein is en voornamelijk afkomstig is van donoren. Daarnaast wijst een expert van het CEDAW-comité erop dat de aanstelling van gendergelijkheidsmedewerkers in de praktijk weinig doeltreffend was om gendergelijkheid te garanderen. Dat komt volgens de expert doordat er geen allesomvattende strategie is en een gebrek aan middelen. De CEDAW-expert kaart verder aan dat gendergelijkheidsmedewerkers zich voortdurend zouden moeten bezighouden met gendergelijkheid.⁷³

UN Women en UNDP merken in hun rapport van oktober 2016 op dat zowel op centraal als lokaal niveau meer gespecialiseerd personeel nodig is dat voortdurend genderkwesties behandelt.⁷⁴

Mirela Arqimandriti van GADC leidde zelf gendergelijkheidsmedewerkers op en wijst eveneens op het gebrek aan professionaliteit van deze personen in de gemeentes. Arqimandriti merkt op dat mensen die zijn aangesteld als gendergelijkheidsmedewerker deze functie uitoefenen bovenop hun andere taken waardoor zij onvoldoende tijd en verantwoordelijkheidsgevoel hebben om deze functie naar behoren uit te oefenen. Wat er volgens Arqimandriti in realiteit gebeurt, is dat de naam van het slachtoffer wordt genoteerd en dat er een uitkering wordt geregeld, en verder niets. Er zijn volgens haar ook gemeentes waar het wel goed verloopt, maar zij maakt hierbij de kanttekening dat het onrealistisch is dat één persoon alle situaties in zijn/haar gemeente opvolgt. Tegelijk merkt zij op dat slachtoffers enkel tijdens de openingsuren terecht kunnen in het gemeentehuis terwijl geweldincidenten meestal buiten de kantooruren plaatsvinden. Volgens Arqimandriti zou huiselijk geweld een bevoegdheid moeten zijn van het Ministerie van Binnenlandse Zaken waarbinnen de politie de voornaamste rol speelt.⁷⁵

5. Bestaande structuren ter preventie en bescherming van slachtoffers van huiselijk geweld

5.1 Nationaal Doorverwijzingsmechanisme

Het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" voor de behandeling van zaken van huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen werd opgericht na een beslissing van de Ministerraad in 2011. Dit principe is gebaseerd op de "Coordinated Community Response", een systeem dat ontstond in samenwerking met de VN in 2007 om slachtoffers van huiselijk geweld op een gecoördineerde manier diensten aan te bieden. Het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" moet ervoor zorgen dat slachtoffers van huiselijk geweld onmiddellijk worden doorverwezen naar de juiste instanties om tegemoet te komen aan al hun behoeftes.⁷⁶

In 2016 werden volgens een rapport van United Nations in Albania (UN Albania) verschillende bestaande⁷⁷ mechanismen versterkt en werden er zes nieuwe⁷⁸ opgestart. De meeste rapporten van

⁷² Raad van Europa, 19/01/2017, p. 18 [url](#)

⁷³ CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

⁷⁴ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 15 [url](#)

⁷⁵ Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017

⁷⁶ Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), 3/06/2015, pp. 11-12 [url](#);

UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 41 [url](#)

⁷⁷ Erseka, Burrel, Permet, Kruja, Saranda, Kavaja cfr. UN Albania, 1/06/2017, pp. 26, 44 [url](#)

⁷⁸ Roskovec, Patos, Perrenjas, Gjirkaster, Bulqiza en Diber cfr. UN Albania, 1/06/2017, pp. 26, 44 [url](#)

2016 stellen dat er in 29⁷⁹ van de 61 gemeentes in Albanië een "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" bestaat. Het is de bedoeling dat dit mechanisme tegen eind 2020 in alle gemeentes in Albanië wordt uitgebouwd.⁸⁰ Het doorverwijzingsmechanisme heeft in iedere gemeente een driedelige structuur: een stuurgroep onder leiding van de burgemeester van de gemeente, een multidisciplinair technisch team dat slachtoffers ondersteunt en hen diensten verleent, en een lokale coördinator.⁸¹

In de stuurgroep zijn afgevaardigden van alle betrokken instanties in een bepaalde gemeente vertegenwoordigd. Dit kunnen vertegenwoordigers zijn van de politie, de districtsrechtbank, het Openbaar Ministerie, het onderwijsdepartement, het Directoraat Volksgezondheid, sociale diensten van de gemeenten, de gerechtsdeurwaarder, de provincie, het arbeidsbureau, religieuze instellingen die diensten verlenen aan slachtoffers van huiselijk geweld, directeurs van ngo's begaan met huiselijk geweld, directeurs van vluchthuizen voor slachtoffers van huiselijk geweld in de gemeente of provincie, etc. De samenstelling van het doorverwijzingsmechanisme hangt af van de aanwezige instanties en diensten in een bepaalde gemeente.⁸²

Het technisch team bestaat uit vertegenwoordigers van de politie, het Openbaar Ministerie en de rechtbank, advocaten, medewerkers van ngo's actief op het gebied van huiselijk geweld, afgevaardigden van de "Dienst Kinderbescherming" (Albanees: *Njësia për Mbrojtjen e Fëmijës*) van de gemeente en psychologen. Het team staat in voor de opvolging van situaties van huiselijk geweld en speelt in op de noden van het slachtoffer, regelt contacten met de nodige diensten, volgt de dienstverlening op en brengt hierover verslag uit aan de teamleider en de stuurgroep. Alle betrokkenen zijn gebonden aan de geheimhoudingsplicht van persoonlijke gegevens van slachtoffers.⁸³

De rol van lokale coördinator wordt meestal ingevuld door de "Gendergelijkheidsmedewerker" van een gemeente (cfr. supra 4. Verantwoordelijke instanties). Lokale coördinatoren werden door UNDP opgeleid over huiselijk- en gendergerelateerd geweld en hebben meestal verschillende jaren ervaring. De lokale coördinator leidt en coördineert het werk en de dienstverlening van het technisch team en treedt op als tussenpersoon met andere diensten en organisaties (politie, rechtbank, gezondheidszorg, sociale dienst, ngo's, vluchthuizen, etc.). Deze persoon informeert het slachtoffer over zijn rechten en de mogelijkheid en inhoudelijke procedure om een (dringend) beschermingsbevel aan te vragen. Daarnaast vergezelt hij/zij het slachtoffer naar de rechtbank, politie en andere diensten en zorgt hij/zij ervoor dat het dossier van het slachtoffer volledig en geactualiseerd is.⁸⁴ Op plaatsen waar er geen lokale ngo's of andere organisaties of instanties zijn die diensten aanbieden aan slachtoffers van huiselijk geweld, gaat de lokale coördinator op zoek naar zulke diensten in naburige gemeentes of in Tirana.⁸⁵

⁷⁹ Shkodra, Vlora, Berat, Rreshen, Pogradec, Durres, Korca, Kamza, Kukes, Puka, Lezha, Manze, Elbasan, Municipality no.6 in Tirana, Tirana, Fier, Burrel, Permet, Sukth, Shijak, Rrushbul, Maninas, Drenove, Libonik, Mollaj, Voskop, Erseka, Patos cfr. Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), 3/06/2015, pp. 5, 6 [url](#)

⁸⁰ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 20/10/2016, p. 23 [url](#)

⁸¹ Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), 3/06/2015, p. 6 [url](#)

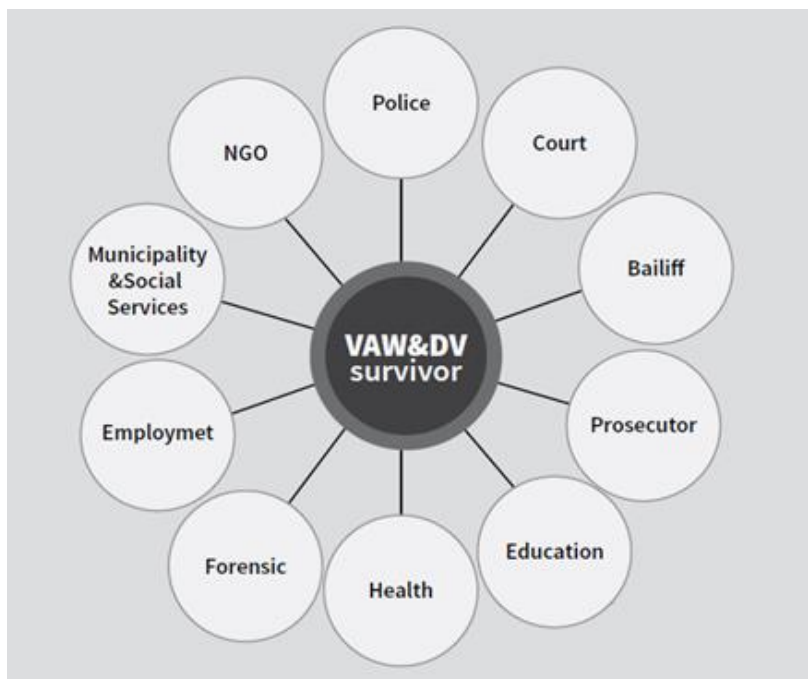
⁸² Raad van Europa, 19/01/2017, p. 18 [url](#)

⁸³ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 18 [url](#); Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), 3/06/2015, p. 13 [url](#)

⁸⁴ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 19 [url](#); Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), 3/06/2015, p. 14 [url](#)

⁸⁵ Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), 3/06/2015, p. 14 [url](#)

Onderstaand schema geeft weer welke instanties betrokken zijn bij het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme". De persoon die huiselijk geweld (*Domestic Violence, DV*) of geweld tegen vrouwen (*Violence Against Women, VAW*) overleefde staat centraal in dit schema. Rondom deze persoon wordt een netwerk van instanties weergegeven:

Referral Mechanism Actors and Roles⁸⁶

Wanneer een slachtoffer van huiselijk geweld één van de betrokken partners van het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" contacteert, treedt het volledige ondersteuningssysteem in werking. Iedere betrokken instantie is verplicht minstens één vertegenwoordiger van de gemeente, politie en gezondheidsdienst op de hoogte te brengen. Alle betrokken instanties hebben een samenwerkingsakkoord ondertekend waarin hun precieze taken, plichten en te volgen procedures worden omschreven.⁸⁷

De politie wordt meestal als eerste geïnformeerd over een situatie van huiselijk geweld en verwijst de zaak vervolgens door naar het gerecht. Ziekenhuizen en andere gezondheidsdiensten verzorgen het slachtoffer, verstrekken medische documenten en sturen het slachtoffer door naar andere diensten. Ngo's spelen een belangrijke rol op gebied van dienstverlening voor slachtoffers van huiselijk geweld (cfr. infra 7. Diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld).⁸⁸

In 2015 werd dit doorverwijzingssysteem geëvalueerd in opdracht van UNDP. Het evaluatieverslag geeft aan dat de samenwerking tussen de verschillende bevoegde instanties in sommige gemeentes goed verliep, maar dat het mechanisme niet in elke gemeente even doeltreffend was. Daarnaast bemoeilijken beperkte financiële middelen een efficiënte dienstverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld.⁸⁹

Het CEDAW-comité wijst in juli 2016 tijdens haar besprekingen van het vierde periodiek verslag van december 2014 eveneens op de tekortkomingen van het doorverwijzingsmechanisme. Het

⁸⁶ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 42 [url](#)

⁸⁷ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 19 [url](#)

⁸⁸ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 19 [url](#)

⁸⁹ Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), 3/06/2015, pp. 6, 7, 15 [url](#)

mechanisme wordt volgens het comité voornamelijk op lokaal niveau onvoldoende toegepast ten gevolge van een gebrek aan coördinatie en een tekort aan capaciteiten van het personeel.⁹⁰

Het gebrek aan coördinatie tussen verschillende instanties wordt ook door de Europese Commissie aangehaald als werkpunt bij de bestrijding van gendergerelateerd geweld.⁹¹

In haar rapport over 2016 stelde UN Albania verbeteringen vast op gebied van identificatie, rapportering en aanpak van situaties van huiselijk geweld.⁹² UN Women en UNDP wijzen in hun rapport van oktober 2016 eveneens op de positieve evolutie van het doorverwijzingssysteem, maar merken tegelijk op dat er nog veel inspanningen nodig zijn om volledig functioneel en duurzaam te kunnen zijn. Interventies van ngo's of internationale organisaties zijn volgens UN Women en UNDP meer succesvol.⁹³

In haar rapport van december 2016 oordeelt UN Women dat zaken van huiselijk geweld op lokaal niveau veel beter worden aangepakt sinds de invoering van het doorverwijzingsmechanisme, maar dat er wel nood is aan meer gekwalificeerd personeel en meer voltijdse functies.⁹⁴ Sociale diensten van de gemeentes hebben vooruitgang gemaakt wat betreft het doorverwijzen van slachtoffers, het inlichten van andere actoren, en het bijstaan van minderjarigen in de rechtbank bij de aanvraag van een beschermingsbevel. In sommige gemeentes heeft de sociale dienst een hulplijn geïnstalleerd en een revalidatiecentrum opgericht. Extra inspanningen van de sociale diensten zijn volgens UN Women nodig om te garanderen dat het beschermingsbevel wordt uitgevoerd, dat er steeds een aanvraag voor een beschermingsbevel wordt ingediend wanneer het slachtoffer minderjarig is, dat slachtoffers en daders in elke gemeente kunnen deelnemen aan een behandelingsprogramma, dat er een hulplijn wordt opgericht die 24 uur per dag operatief is, en dat slachtoffers vervoerd worden in gevaarlijke situaties. Verder geeft UN Women in haar rapport opmerkingen over de werking van de gezondheidszorg. Volgens UN Women kan de identificatie van situaties van huiselijk geweld door medewerkers van de gezondheidszorg beter verlopen. UN Women heeft de volgende werkpunten voor de gezondheidssector: psychologische hulp verlenen bovenop de verzorging, steeds een medisch attest verstrekken, gecertificeerde documenten voorzien in de rechtbank, het slachtoffer vergezellen of vervoeren.⁹⁵

5.2 Nationale online database

Sinds 2014 bestaat er een online database⁹⁶ waarop instanties van het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" alle situaties van huiselijk geweld moeten registreren. Volgens de eerste nationale rapportering van Albanië aan GREVIO is de database veilig en respecteert ze de vertrouwelijkheid van de gegevens van het slachtoffer. Lokale coördinatoren van de gemeentes hebben toegang tot de gegevens, maar hebben geheimhoudingsplicht. Zij zijn opgeleid om het systeem te gebruiken en te beheren.⁹⁷ Het MSWY kan eveneens gegevens consulteren, maar heeft geen inzage in de persoonlijke gegevens (naam, voornaam, geboortedatum). Bij de registratie worden codes toegekend aan het slachtoffer en de dader.⁹⁸

⁹⁰ CEDAW, 25/07/2016, p. 6 [url](#)

⁹¹ Europese Commissie, Albania 2016 Report, 9/11/2016, p.66 [url](#)

⁹² UN Albania, 1/06/2017, p. 44 [url](#)

⁹³ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, pp. 41, 42 [url](#)

⁹⁴ UN Women, 12/12/2016, pp. 55-56 [url](#)

⁹⁵ UN Women, 12/12/2016, p. 57 [url](#)

⁹⁶ Recording Violence in Albania (REVALB), [url](#)

⁹⁷ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 24 [url](#); Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 20/10/2016, pp. 12,13 [url](#)

⁹⁸ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 1/06/2017, [url](#)

Het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd (MSWY) heeft dit registratiesysteem in samenwerking met UNDP ontwikkeld om situaties van huiselijk geweld te kunnen opvolgen. Dit systeem bestaat in de gemeentes met een doorverwijzingsmechanisme. De database bevat informatie over alle stappen in een bepaalde situatie van huiselijk geweld vanaf het moment van registratie tot het moment waarop er een definitieve oplossing is gevonden. Het systeem registreert informatie over het slachtoffer, de dader, elke vorm van geweldpleging, de ontwikkeling van een zaak, problemen die zich hebben voorgedaan, de dienstverlening aan de slachtoffers, etc.⁹⁹

In 2016 werden er volgens UN Albania meer dan 500 zaken van huiselijk geweld geregistreerd in de online database.¹⁰⁰ Het eerste nationaal rapport van het MSWY vermeldt 531 geregistreerde zaken door de lokale coördinatoren van 29 gemeentes in de eerste maand nadat de database werd opgericht. Het rapport merkt op dat "gendergelijkheidsmedewerkers" moeilijkheden ondervinden om informatie van andere actoren van het doorverwijzingsysteem te controleren en samen te voegen. Voornamelijk de politie, het gerecht en het Openbaar Ministerie hebben een achterstand bij het aanvullen van gegevens. In het rapport wordt aangehaald dat dit te maken heeft met hun werklast en het feit dat men zich niet bewust is van deze verplichting.¹⁰¹

Volgens het rapport van UN Women en UNDP van oktober 2016 blijft het een uitdaging voor de betrokken instanties om de online database systematisch te gebruiken.¹⁰²

5.3 Opleiding van betrokken vakmensen in verschillende sectoren

Sinds 2010 krijgen medewerkers van verschillende instanties die in aanraking komen met slachtoffers van huiselijk geweld een opleiding over huiselijk geweld. Internationale organisaties en ngo's hebben het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd hierin ondersteund.¹⁰³ In 2016 rapporteert Women Against Violence Europe (WAVE) dat alle vrouwennetwerken, vluchthuizen, hulplijnen voor vrouwen en vrouwenhuizen opleidingen geven over huiselijk geweld. Zij krijgen hiervoor geen financiële ondersteuning van de Albanese overheid, maar zijn afhankelijk van internationale donoren. De voornaamste doelgroepen die opleidingen krijgen zijn politieagenten, personeel in de gezondheidszorg en maatschappelijk werkers.¹⁰⁴

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) houdt zich in Albanië onder andere bezig met het versterken van de capaciteiten van de Albanese Staatspolitie door opleidingen te geven in de politieacademie en in regionale politiedirectoraten. In 2016 en 2017 heeft de OVSE in alle twaalf regionale politiedirectoraten van Albanië een opleiding over huiselijk geweld georganiseerd. De OVSE vernam van de Albanese Staatspolitie dat het aantal politieagenten dat zich bezighoudt met zaken van huiselijk geweld gestegen is met 25 %.¹⁰⁵ Volgens UN Albania kregen meer dan 155 politieagenten in 2016 een opleiding om op een gecoördineerde manier hulp te bieden aan slachtoffers van huiselijk geweld.¹⁰⁶ Tussen 2010 en 2015 hebben 648 politieagenten een

⁹⁹ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 24 [url](#); Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 1/06/2017, [url](#)

¹⁰⁰ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#)

¹⁰¹ Raad van Europa, 19/01/2017, pp. 23,24 [url](#)

¹⁰² UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 42 [url](#)

¹⁰³ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 20/10/2016, p. 12 [url](#)

¹⁰⁴ WAVE, 14/07/2016, p. 9, [url](#)

¹⁰⁵ OVSE in Albanië, e-mail, 18/09/2017

¹⁰⁶ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#)

opleiding gekregen.¹⁰⁷ Huiselijk geweld is ook opgenomen in het curriculum van de algemene politieopleiding.¹⁰⁸

Tussen 2010 en 2013 hebben 4.400 medewerkers in de gezondheidszorg een vorming over huiselijk geweld gekregen. In deze periode werd er in het departement volksgezondheid van elk district een medewerker aangesteld die verantwoordelijk is voor kindbescherming en huiselijk geweld.¹⁰⁹

In 2012 heeft de School voor Magistraten, de school waar rechters en openbare aanklagers in Albanië worden opgeleid, 51 medewerkers van het rechtswezen (rechters en openbare aanklagers) opgeleid over huiselijk geweld. In 2013 waren dat er 151 (rechters, openbare aanklagers, forensisch experts, etc.).¹¹⁰ In 2013-2014 kregen 238 rechters, openbare aanklagers en gerechtelijke politieagenten een opleiding over de wijzigingen van de Strafwet in 2012 en 2013. Tijdens die opleiding leerden zij om vrouwen op een genderspecifieke manier te benaderen.¹¹¹ In 2015 werden nog meer trainingen over huiselijk geweld georganiseerd op de "School voor Magistraten".¹¹²

In 2012 hebben 31 vrouwen van centra die diensten verlenen aan slachtoffers van huiselijk geweld een opleiding gevolgd. Tussen 2012 en 2014 zijn er 339 leden, waaronder 210 vrouwen, van de technische teams van het doorverwijzingsmechanisme opgeleid.¹¹³ In 2014 hebben 37 medewerkers van het "Nationale Centrum voor Slachtoffers van Huiselijk Geweld" een opleiding over huiselijk geweld gevolgd en hebben 51 lokale coördinatoren en gendergelijkheidsmedewerkers een opleiding gekregen over het gebruik van de digitale database.¹¹⁴ In 2016 werden deze opleidingen verdergezet volgens UN Albania.¹¹⁵

Verder bestaan er ook handleidingen voor medewerkers van verschillende diensten die in aanraking komen met slachtoffers van huiselijk geweld. Het Algemeen Politiedirectoraat van Albanië heeft sinds 2008 een handboek over de procedures die een politieagent moet volgen in situaties van huiselijk geweld. Een ander handboek van 2013 legt uit hoe de politie moet reageren op situaties van huiselijk geweld. Het Ministerie van Volksgezondheid van Albanië heeft sinds februari 2015 ook een handboek om zaken van geweld uniform te documenteren. Dit handboek bevat een voorbeeldregister om geweldzaken te registreren en moet gezondheidsdiensten helpen om situaties van geweld te identificeren en behandelen. Een handleiding voor rechters die bestaat sinds 2006 en in 2013 en 2016 werd bijgewerkt, moet rechters helpen om een (dringend) beschermingsbevel uit te vaardigen.¹¹⁶

Een Albanees vrouwenennetwerk, Rrjeti i Fuqizimit të Gruas në Shqipëri (Albanian Women Empowerment Network, AWEN), verwijst in haar rapport naar een studie van de Raad van Europa en UN Women in 2015 over dienstverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld. De studie erkent dat het personeel van verschillende instanties en organisaties die diensten verlenen een opleiding over huiselijk geweld hebben gekregen, maar stelt vast dat veel werknemers van zulke diensten het wettelijk kader rond huiselijk geweld niet voldoende kennen en niet voldoende capaciteiten hebben om met slachtoffers van huiselijk geweld om te gaan. Volgens dezelfde studie zijn opleidingen van ngo's veel duidelijker en bijgevolg meer doeltreffend dan opleidingen van openbare instellingen. De

¹⁰⁷ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 20/10/2016, p. 12 [url](#); Raad van Europa, 19/01/2017, p. 33 [url](#); CEDAW, 3/12/2014, p. 22 [url](#)

¹⁰⁸ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 31 [url](#)

¹⁰⁹ CEDAW, 3/12/2014, p. 21 [url](#)

¹¹⁰ CEDAW, 3/12/2014, p. 21 [url](#)

¹¹¹ UN Women, 12/12/2016, p. 55 [url](#)

¹¹² Raad van Europa, 19/01/2017, p. 32 [url](#)

¹¹³ CEDAW, 3/12/2014, p. 21 [url](#)

¹¹⁴ CEDAW, 3/12/2014, p. 22 [url](#)

¹¹⁵ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#)

¹¹⁶ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 38 [url](#)

studie stelt verder dat gegevens over het aantal opleidingen over huiselijk geweld niet eenduidig zijn.¹¹⁷

5.4 Bewustmakingscampagnes

Jaarlijks organiseren lokale en centrale overheidsinstanties in samenwerking met ngo's en internationale organisaties bewustmakingscampagnes over huiselijk geweld. Het doel van zulke campagnes is om mensen te doen inzien dat huiselijk geweld niet getolereerd kan worden of als normaal kan worden beschouwd, om nieuwe situaties van huiselijk geweld te voorkomen en om slachtoffers te informeren over de mogelijkheden om hun problemen aan te pakken.¹¹⁸

De campagne "16 Dagen van Activisme tegen Gendergerelateerd Geweld en Huiselijk Geweld" vindt jaarlijks plaats van 25 november tot 10 december. Sinds 2013 probeert de campagne meer mannen en jongens actief te betrekken in de strijd tegen geweld tegen vrouwen.¹¹⁹ In 2015 heeft deze campagne religieuze instanties betrokken bij de strijd tegen gendergeweld.¹²⁰

"He for She" is een campagne, opgericht door UN Women in maart 2014 en later bijgestaan door het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd, die mannen en jongens wil betrekken om genderstereotypes te bestrijden.¹²¹

"UNiTE to End Violence against Women" is een initiatief van de VN dat plaatsvindt tijdens de campagne "16 Dagen van Activisme".¹²²

Een andere campagne heet "I Choose to Live without Violence" en werd op 25 november 2016 gelanceerd door het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn in samenwerking met UNDP, UN Women en UNFPA. Deze campagne roept vrouwen op om aangifte te doen van geweld en informeert hen over oplossingen en diensten.¹²³

Het eerste nationale rapport van Albanië, gepubliceerd door de Raad van Europa, geeft aan dat bewustmakingscampagnes ervoor gezorgd hebben dat mensen anders staan tegenover gendergeweld en dat er meer aangiftes worden gedaan van huiselijk geweld.¹²⁴ Tijdens een *fact finding*-missie in Albanië in maart 2017 sprak Cedoca met Mirela Arqimandriti van GADC. Volgens haar weten slachtoffers van huiselijk geweld sinds de campagnes veel beter waar zij terecht kunnen met hun klachten.¹²⁵

6. Implementatie van beschermingsmaatregelen

Het wettelijk kader om slachtoffers van huiselijk geweld te beschermen is volgens meerdere internationale organisaties aanzienlijk verbeterd. Een rapport van UN Women en UNDP van 2016 verwijst hiervoor naar de aanpassingen van de Strafwet over huiselijk geweld: strengere straffen voor daders, verzwarende omstandigheden wanneer een misdrijf plaatsvindt tijdens of na de uitvaardiging van een beschermingsbevel, en verkrachting binnen het huwelijk en seksuele intimidatie worden beschouwd als misdrijf. Ondanks de vooruitgang op gebied van wetgeving, beleid

¹¹⁷ AWEN, 12/2016, p. 12, [url](#)

¹¹⁸ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 37 [url](#)

¹¹⁹ CEDAW, 8/07/2016, [url](#); Raad van Europa, 19/01/2017, p. 27 [url](#)

¹²⁰ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 38 [url](#)

¹²¹ HeforShe, [url](#); UNDP, 24/11/2016, [url](#)

¹²² UNDP, 2016, [url](#)

¹²³ UNDP, 24/11/2016, [url](#)

¹²⁴ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 9 [url](#)

¹²⁵ Arqimandriti M., directeur, GADC, interview, Tirana, 20/03/2017

en de versterking van het institutioneel kader moeten er volgens UN Women en UNDP bijkomende inspanningen worden geleverd om volledige bescherming te kunnen garanderen en doeltreffende preventieve maatregelen te nemen.¹²⁶ Het Albanese Helsinki Comité, de Europese Commissie en CEDAW-experten geven gelijkaardige kritiek op de implementatie van het wettelijk kader.¹²⁷

6.1 Aangiftes en beschermingsbevelen

6.1.1 Procedure en cijfergegevens

Slachtoffers van huiselijk geweld kunnen op twee verschillende manieren bescherming krijgen van de Albanese autoriteiten. De eerste manier is op initiatief van het slachtoffer. Slachtoffers kunnen naar het dichtstbijzijnde politiekantoor gaan om aangifte te doen van huiselijk geweld. De politie maakt in dat geval een inschatting van de specifieke situatie en brengt de rechtbank op de hoogte om een (dringend) beschermingsbevel uit te vaardigen. Het slachtoffer kan ook zelf een (dringend) beschermingsbevel aanvragen in de districtsrechtbank van zijn of haar vast of tijdelijk verblijf. De procedure wordt beschreven in het hoofdstuk "Wetgeving" (cfr. supra 3. Wetgeving).¹²⁸ De tweede manier om een (dringend) beschermingsbevel te krijgen is via het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme". Iedere betrokken instantie van het doorverwijzingsmechanisme is verplicht de andere leden van het mechanisme op de hoogte te brengen en er alles aan te doen om het slachtoffer te beschermen en te voorkomen dat het geweld zich herhaalt. Op de werking van dit mechanisme zijn er verschillende punten van kritiek (cfr. supra 5.1 Nationaal Doorverwijzingsmechanisme).¹²⁹

Cijfergegevens in krantenartikelen over het aantal aangiftes van huiselijk geweld in de eerste acht maanden van 2017 variëren van 2000 tot 3000. Dezelfde kranten berichten dat rechtbanken 1563 beschermingsbevelen hebben uitgevaardigd in dezelfde periode. Volgens het Independent Balkan News Agency werden er 458 mensen gearresteerd in de eerste negen maanden van 2017.¹³⁰

In 2016 heeft de politie 4163 klachten in verband met huiselijk geweld geregistreerd.¹³¹

In 2015 heeft de politie 3867 klachten van huiselijk geweld geregistreerd. In 2148 situaties werd er een beschermingsbevel aangevraagd. De politie voerde 730 arrestaties uit en sloot 130 personen op.¹³²

In 2014 waren er 4121 aangiftes van huiselijk geweld en 2422 aanvragen voor een beschermingsbevel.¹³³

In 2013 ontving de politie 3020 aangiftes van huiselijk geweld. Er werden 1851 verzoeken voor een beschermingsbevel ingediend.¹³⁴

¹²⁶ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 39 [url](#)

¹²⁷ Albanian Helsinki Committee, 12/2015, p. 11 [url](#); Europese Commissie, 9/11/2016, p. 65 [url](#); CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

¹²⁸ Raad van Europa, 19/01/2017, pp. 16, 41 [url](#)

¹²⁹ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 41 [url](#)

¹³⁰ Albanian Daily News, 5/09/2017, [url](#); Albanian Daily News, 7/09/2017, [url](#); Independent Balkan News Agency, 7/09/2017, [url](#)

¹³¹ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#); UN Albania, 25/03/2017 [url](#)

¹³² Algemene Directie van de Albanese Staatspolitie via UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 36 [url](#)

¹³³ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 47 [url](#)

¹³⁴ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 47 [url](#)

6.1.2 Aangiftes

Meerdere bronnen geven aan dat niet alle slachtoffers van huiselijk geweld een klacht indienen of hulp zoeken.¹³⁵ Volgens het CEDAW-comité blijft gendergerelateerd geweld ondergerapporteerd omdat mensen de familie niet te schande willen brengen, bang zijn voor vergeldingen, beroepsmogelijkheden niet kennen, en weinig vertrouwen hebben in het systeem omwille van lange gerechtelijke procedures en bescheiden reacties van politieagenten.¹³⁶

Volgens een afgevaardigde van het Regionaal Politiedirectoraat van Shkodër zijn er socio-economische en culturele factoren die vrouwen beletten om een klacht in te dienen of worden vrouwen onder druk gezet om geen klacht in te dienen.¹³⁷ Het Albanese Helsinki Comité (AHC) en Mentor Kikia, advocaat en mensenrechtenactivist, verwijzen ook naar socio-economische factoren. Het AHC stelt dat vrouwen vaak geen klacht indienen of hun klacht intrekken omdat zij geen mogelijkheden hebben om zelf in hun levensonderhoud te voorzien.¹³⁸ Volgens Kikia is het voor mensen van het platteland moeilijker om een klacht in te dienen omdat vrouwen daar hun rechten niet kennen en geweld binnen het huwelijk als normaal beschouwen. Kikia stelt verder dat ieder slachtoffer in principe aangifte kan doen van huiselijk geweld en dat de politie en lokale autoriteiten betrouwbaar zijn, maar dat de probleemsituatie blijft bestaan omdat het slachtoffer en de dader vaak noodgedwongen in hetzelfde huis blijven wonen.¹³⁹

In een rapport van GADC wordt de onzekerheid om daadwerkelijk bescherming te krijgen aangehaald als een van de redenen waarom veel vrouwen schrik hebben om klacht neer te leggen. In het rapport wordt verwezen naar een situatie van een gescheiden vrouw die verschillende keren te maken kreeg met geweld door haar ex-man ondanks het feit dat er drie keer een contactverbod werd opgelegd op drie jaar tijd.¹⁴⁰

In een online krantenartikel van Tirana Times stelt het hoofd van het Albanian Women Empowerment Network (AWEN) dat vijf tot vijftien procent van de slachtoffers aangifte doet van huiselijk geweld. Dat komt volgens haar doordat huiselijk geweld als een individueel- of familieprobleem wordt beschouwd en niet als een misdrijf of een probleem van de maatschappij. Slachtoffers hebben volgens het hoofd van AWEN ook angst om hun familie te schande te brengen of zijn niet in staat om zichzelf en hun kinderen te onderhouden in geval van een relatiebreuk of echtscheiding.¹⁴¹

Tijdens het onderzoek van INSTAT in 2013 had 8,4 % van alle correspondenten hulp gezocht. De meerderheid die wel hulp had gezocht, deed dat bij familieleden (92 %), schoonfamilie (61 %) en/of vrienden (29 %). Een minderheid had hulp gezocht bij de politie (17 %), een dokter of medische dienst (15 %), een advocaat (15 %), rechter (11 %) of bij een sociale dienst (11 %).¹⁴²

Volgens UN Women doen steeds meer mensen aangifte van huiselijk geweld en vragen steeds meer mensen om hulp. Dat komt, volgens UN Women, doordat de bevolking er zich steeds sterker van bewust is dat huiselijk geweld een misdaad is en moet worden aangegeven. Het rapport maakt hierbij de kanttekening dat seksueel geweld, voornamelijk wanneer dit binnen een huwelijk gebeurt, nog vaak een taboe is en ondergerapporteerd blijft.¹⁴³

¹³⁵ CEDAW, 8/07/2016, [url](#); Albanian Helsinki Committee, 04/2017, p. 28 [url](#)

¹³⁶ CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

¹³⁷ Regionaal Politiedirectoraat van Shkodër, interview, Shkodër, 16/03/2017

¹³⁸ Albanian Helsinki Committee, 12/2015, p. 11 [url](#)

¹³⁹ Kikia M., journalist en mensenrechtenactivist, interview, Tirana, 14/03/2017

¹⁴⁰ GADC, 10/06/2016, p. 12 [url](#)

¹⁴¹ Tirana Times, 11/11/2016, [url](#)

¹⁴² INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, pp. 55-56 [url](#)

¹⁴³ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 36 [url](#)

Een rechter uit Shkodër waarmee Cedoca sprak tijdens een *fact finding*-missie in Albanië stelt dat slachtoffers vroeger beschaamd waren om te zeggen dat zij geslagen werden door hun echtgenoot, maar dat meer vrouwen tegenwoordig toegeven dat zij onder druk werden gezet door hun echtgenoot. Volgens deze rechter is dat te danken aan vrouwenorganisaties zoals *Gruaja tek Gruaja* (Women to Women).¹⁴⁴

6.1.3 Uitreiking en uitvoering van het beschermingsbevel

Een aanvraag van een beschermingsbevel leidt niet automatisch tot de uitreiking ervan. Het Albanese Helsinki Comité (AHC) heeft tussen juli en oktober 2016 97 hoorzittingen over huiselijk geweld en het uitvaardigen van beschermingsbevelen opgevolgd. Het AHC stelde vast dat 37 % van de zaken geseponneerd werden omdat het slachtoffer niet opdaagde of had verklaard dat het conflict voorbij was.¹⁴⁵ Amnesty International stelt in haar jaarlijks rapport van 2016 dat er tussen januari en augustus 2015 in Tirana 406 aanvragen voor een beschermingsbevel werden ingediend. Hiervan werden 118 aanvragen ingewilligd. 251 verzoekers hadden hun aanvraag ingetrokken of daagden niet op in de rechtbank omdat de dader(s) of familieleden druk uitoefenden op hen.¹⁴⁶ In haar jaarrapport van 2017 vermeldt Amnesty International niets over huiselijk geweld in Albanië.¹⁴⁷ In 2014 stelde Amnesty International dat in Tirana twee derde van de aanvragen voor een beschermingsbevel werd ingetrokken of stopgezet. Wanneer het beschermingsbevel wel werd uitgevaardigd, werd het vaak niet toegepast.¹⁴⁸

Aurela Bozo, advocaat en mensenrechtenactivist, voerde in 2011 en 2012 samen met andere experts onderzoek uit naar de toepassing van de wet inzake huiselijk geweld door rechters.¹⁴⁹ Bozo stelt in 2015 in een artikel dat een beschermingsbevel niet wordt uitgereikt wanneer de aanklager niet opdaagt tijdens de rechtszaak of wanneer de aanklager het proces wenst te beëindigen. Bozo meent dat slachtoffers van huiselijk geweld dergelijke beslissing enkel nemen uit vrees voor nieuwe gewelddaden. Volgens Bozo is de angst van slachtoffers eveneens gelinkt aan de onzekerheid over de uitvoering van de beschermingsmaatregelen en de effectieve bescherming die het slachtoffer zal krijgen van de autoriteiten.¹⁵⁰

De wet van 2006 inzake huiselijk geweld stelt dat de politie en het Openbaar Ministerie het recht hebben om de zaak toch voor de rechtbank te brengen en een beschermingsbevel te vragen ook al heeft het slachtoffer de klacht of het verzoek ingetrokken.¹⁵¹ Op deze manier kan de dader toch vervolgd worden wanneer het slachtoffer schrik heeft om een aangifte te doen of zijn/haar klacht heeft ingetrokken uit vrees voor represailles van de dader. Volgens Bozo heeft noch de politie noch het Openbaar Ministerie dit recht uitgeoefend.¹⁵² Volgens UN Women zouden veel minder zaken verworpen worden wanneer de politie en het Openbaar Ministerie dit recht naar behoren zouden uitoefenen. Toch zijn er volgens UN Women niet overal slechte praktijken. UN Women verwijst naar een onderzoek van de "Hoge Raad voor de Inspectie van Justitie" dat in januari 2014 gepubliceerd werd en dat heeft vastgesteld dat de politie van Elbasan tijdens de studieperiode op eigen initiatief 40 zaken heeft doorverwezen naar de rechtbank.¹⁵³

¹⁴⁴ Rechter, districtsrechtbank van Shkodër, interview, Shkodër, 17/03/2016

¹⁴⁵ Albanian Helsinki Committee, 04/2017, p. 28 [url](#)

¹⁴⁶ Amnesty International, 24/02/2016, p. 64 [url](#)

¹⁴⁷ Amnesty International, 22/02/2017, p. 62 [url](#)

¹⁴⁸ Amnesty International, 11/03/2015, p. 54 [url](#)

¹⁴⁹ CLCI, 12/2013, [url](#)

¹⁵⁰ Bozo A., (CLCI), 6/01/2015, p. 5 [url](#)

¹⁵¹ *Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006, [url](#); *Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, [url](#)

¹⁵² Bozo A., (CLCI), 6/01/2015, p. 5 [url](#)

¹⁵³ UN Women, 12/12/2016, p. 54 [url](#)

Tijdens de studie van de “Hoge Raad voor de Inspectie van Justitie” werd ook vastgesteld dat de wettelijke termijnen voor de afgifte van een beschermingsbevel in situaties van huiselijk geweld in 183 van de 2689 zaken niet gerespecteerd werden. Een andere studie uit 2013 waarnaar UN Women in haar rapport verwijst bevestigt dat rechtszaken vaak worden uitgesteld omdat er onvoldoende tijd is om bewijsmateriaal te verzamelen. Dezelfde studie geeft aan dat de wettelijke termijnen van gewone beschermingsbevelen (15 dagen) vaker geschonden worden dan die van dringende beschermingsbevelen (48 uur). Volgens UN Women is het niet respecteren van de wettelijke termijnen en lange gerechtelijke procedures in strijd met de wet inzake huiselijk geweld die stelt dat er onmiddellijk maatregelen moeten worden genomen om een slachtoffer te beschermen en nieuwe incidenten te voorkomen.¹⁵⁴

Een ander probleem is dat bevoegde instanties het beschermingsbevel niet uitvoeren of dat de dader het beschermingsbevel overtreedt. Tussen 2011 en 2014 steeg het aantal schendingen. Het beschermingsbevel werd 86 keer geschonden in 2011, 119 keer in 2012, 138 keer in 2013 en 151 keer in 2014. In 2015 werd het beschermingsbevel in 112 zaken niet gerespecteerd door de dader.¹⁵⁵ Volgens UN Women is dat het gevolg van het gebrek aan coördinatie tussen verschillende actoren die verantwoordelijk zijn om een gerechtelijk beschermingsbevel uit te voeren.¹⁵⁶ UN Women stelt dat rechtbanken de procedures van beschermingsbevelen snel afhandelen, maar dat de instanties die instaan voor de uitvoering ervan, zoals de gerechtsdeurwaarder, de politie en lokale regeringsafdelingen, niet even snel reageren.¹⁵⁷ Naast UN Women stellen ook de Europese Commissie, Amnesty International en de ombudsman vast dat er problemen zijn bij de uitvoering van een beschermingsbevel.¹⁵⁸

Mirela Arqimandriti van het GADC trekt dezelfde conclusies en meent dat er niet voldoende middelen en personeel zijn om ervoor te zorgen dat het beschermingsbevel wordt uitgevoerd. De politie is een van de actoren die erop moet toezien dat een beschermingsbevel wordt uitgevoerd en treedt volgens Arqimandriti op wanneer de politie geïnformeerd wordt over een situatie, bijvoorbeeld wanneer de dader naar het huis komt van het slachtoffer en het slachtoffer bedreigt. Verder wijst Arqimandriti erop dat de maatschappelijk assistent die bevoegd is om de situatie op te volgen, meestal ook de lokale coördinator en gendergelijkheidsmedewerker van de gemeente is die nog verschillende andere bevoegdheden heeft. Het is volgens Arqimandriti onmogelijk dat één persoon alle situaties van huiselijk geweld in zijn/haar gemeente opvolgt. Wegens gebrek aan toezicht op de uitvoering van het beschermingsbevel moeten veel vrouwen volgens Arqimandriti noodgedwongen in hetzelfde huis verblijven als de dader zonder garantie op bescherming.¹⁵⁹

6.2 Rol en optreden van de politie

Een vertegenwoordiger van het Regionaal Politiedirectoraat van Shkodër stelt dat de politie strikte procedures volgt rond huiselijk geweld. Er geldt volgens deze bron een nultolerantie voor huiselijk geweld. Dat betekent dat de politie onmiddellijk optreedt wanneer ze geïnformeerd wordt over een situatie van huiselijk geweld. Nog worden volgens hem alle middelen ingezet om de dader te arresteren. Vrouwen die een klacht indienen in het politiekantoor krijgen een aangepaste

¹⁵⁴ UN Women, 12/12/2016, p. 55 [url](#)

¹⁵⁵ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 36 [url](#); Raad van Europa, 19/01/2017, p. 65 [url](#)

¹⁵⁶ UN Women, 12/12/2016, p. 56 [url](#)

¹⁵⁷ UN Women, 12/12/2016, p. 12 [url](#); People’s Advocate of the Republic of Albania, 02/2015, p. 9 [url](#)

¹⁵⁸ Amnesty International, 11/03/2015, p. 54 [url](#); Europese Commissie, 9/11/2016, p. 65 [url](#)

¹⁵⁹ Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017

behandeling. De politie beschikt volgens deze bron over psychologen en heeft voldoende vrouwelijke agenten in dienst.¹⁶⁰

In juli 2016 deelde een vertegenwoordiger van de Albanese overheid mee aan het CEDAW-comité dat 14 % van het politiekorps uit vrouwen bestaat.¹⁶¹ De Albanese Staatspolitie heeft een quotum van 50 % vastgelegd om vrouwen aan te werven en heeft een speciale wervingscampagne alleen voor vrouwen gelanceerd.¹⁶²

Volgens het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (USDOS) van 2017 heeft de politie vaak geen opleiding gekregen over huiselijk geweld en beschikt ze niet over voldoende capaciteiten om doeltreffend op te treden tegen huiselijk geweld.¹⁶³

In 2016 en 2017 organiseerde de OVSE opleidingen over huiselijk geweld in de politieacademie en in alle twaalf regionale politiedirectoraten. De OVSE stelt vast dat het aantal geregistreerde zaken en opgestarte gerechtelijke procedures is toegenomen in de steden waar de OVSE opleidingen heeft georganiseerd. Toch zijn er volgens de OVSE nog verschillende werkpunten. Om de capaciteiten van en eensgezindheid binnen de politie te verhogen is er nood aan een degelijk en langdurig opleidingsprogramma in de politieacademie. Verder is er nood aan een opleiding over interviewtechnieken om slachtoffers van huiselijk geweld beter te kunnen ondervragen. Volgens de OVSE bestaat dergelijke opleiding nog niet. De OVSE merkt nog op dat klachten over huiselijk geweld op dezelfde manier geregistreerd worden als klachten over kleine misdaden of accidenten. Dit zorgt ervoor dat essentiële informatie in een dossier, zoals de voorgeschiedenis en een psychologisch verslag, vaak ontbreekt. Het bewijsmateriaal is hierdoor minder sterk en gerechtelijke procedures worden uitgesteld. Naast opleidingen heeft de OVSE tussen 2012 en 2016 campagnes georganiseerd in de politieacademie in verschillende steden van Albanië. Tijdens de campagnes namen 1.000 studenten in totaal gedurende een week deel aan activiteiten rond huiselijk geweld: verspreiding van materiaal van bewustmakingscampagnes, simulaties van aangiftes, schooldebatten en een forum met parlementsleden. Sinds 2016 valt bewustmaking in de gemeentes onder de verantwoordelijkheid van de Albanese Staatspolitie. Dit verloopt volgens de OVSE moeizaam ten gevolge van een groot verloop van personeel binnen de politie.¹⁶⁴

De ngo GADC organiseerde eveneens opleidingen voor politieagenten en andere actoren van het doorverwijzingsmechanisme en noteert in haar rapport dat de opleidingen niet het gewenste duurzame en doeltreffende effect hebben. Dat komt volgens GADC onder andere door veelvuldige ontslagen en veranderingen binnen de politie en andere overheidsinstanties.¹⁶⁵ Volgens Mirela Arqimandriti van GADC heeft de politie veel meer aandacht voor zaken van huiselijk geweld sinds zij hierover zijn opgeleid. Er zijn volgens haar ook situaties waarin een politieagent niets onderneemt en een slachtoffer naar huis stuurt "omdat de echtgenoot dronken is".¹⁶⁶ Toch meent Arqimandriti dat de politie haar verantwoordelijkheid neemt in zaken van huiselijk geweld en strikte procedures volgt. De aanwezigheid van een psycholoog en maatschappelijk assistent tijdens het politieonderzoek kan de werking van de politie volgens Arqimandriti versterken om dieper te kunnen ingaan op situaties van huiselijk geweld.¹⁶⁷

De ombudsman is op de hoogte van situaties waarin de politie (en andere actoren) slachtoffers en daders van huiselijk geweld probeerde te verzoenen.¹⁶⁸ In 2014 heeft de ombudsman een

¹⁶⁰ Regionaal Politiedirectoraat van Shkodër, interview, Shkodër, 16/03/2017

¹⁶¹ CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

¹⁶² Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 20/10/2016, p. 15 [url](#)

¹⁶³ United States Department of State, 3/03/2017, p. 19 [url](#)

¹⁶⁴ OVSE, e-mail, 18/09/2017

¹⁶⁵ GADC, 10/06/2016, p. 11 [url](#)

¹⁶⁶ Arqimandriti M., directeur, GADC, interview, Tirana, 20/03/2017

¹⁶⁷ Arqimandriti M., directeur, GADC, interview, Tirana, 20/03/2017; Skypegesprek, 22/09/2017

¹⁶⁸ UN Women, 12/12/2016, p. 62 [url](#)

aanbeveling geschreven voor de Algemene Directeur van de Staatspolitie met als titel "Improving Police preventive work and the effectiveness of the law enforcement agencies in combating criminal acts of domestic violence." Hierin staat dat de politie dicht bij de gemeenschap moet staan en moet samenwerken met de lokale autoriteiten, op een meer efficiënte en doeltreffende manier judiciële politietaken moet uitvoeren zodat daders terechtgesteld worden en erop moet toezien dat slachtoffers van huiselijk geweld kunnen re-integreren in de maatschappij.¹⁶⁹

Naast de ombudsman vermelden UN Women en UNDP in hun rapport van oktober 2016 dat veel actoren, waaronder de politie, geneigd zijn om te bemiddelen of onderhandelen in zaken van huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen.¹⁷⁰ Tegelijkertijd stellen UN Women en UNDP dat het stijgend aantal aangiftes van huiselijk geweld een indicatie is dat er meer vertrouwen is in bevoegde staatsinstellingen. Volgens UN Women en UNDP hebben de aanpassingen aan de wetgeving rond huiselijk geweld en gendergeweld ervoor gezorgd dat instanties veel beter kunnen omgaan met dergelijke situaties, wat eveneens bijdraagt tot meer vertrouwen in staatsinstellingen.¹⁷¹ Nog volgens UNDP is het aantal arrestaties in zaken van huiselijk geweld in 2015 met 24 procent gestegen tegenover 2014.¹⁷²

6.3 Gerechtelijke vervolging

Volgens UN Women wordt huiselijk geweld – gelet op het aantal aanvragen voor een beschermingsbevel – op administratief niveau beschouwd als een misdrijf, maar bestaat er mogelijks een zekere nalatigheid om een criminele procedure op te starten in zaken van huiselijk geweld. Op die manier lijkt het erop dat huiselijk geweld indirect als minder ernstig wordt beschouwd. UN Women meent dat er meestal een criminele procedure wordt opgestart wanneer er duidelijk zichtbare verwondingen zijn of in geval van herhaaldelijk geweld.¹⁷³ Tegelijkertijd stelt UN Women dat Albanië veel vooruitgang heeft geboekt op gebied van wetgeving om slachtoffers van huiselijk geweld en gendergeweld beter te beschermen en door daders effectief te bestraffen volgens de aangepaste Strafwet.¹⁷⁴

In 2015 waren er 3866 aangiftes van huiselijk geweld. In 2148 situaties werd er een beschermingsbevel aangevraagd. In 1719 situaties werd een criminele procedure opgestart en 1300 zaken daarvan werden strafrechtelijk vervolgd.¹⁷⁵ In 2014 werd er in 1699 van de 4121 zaken een gerechtelijke procedure opgestart.¹⁷⁶ Cedoca beschikt niet over cijfergegevens van 2016 en 2017.

Het eerste nationale rapport van het MSWY presenteert cijfergegevens over gerechtelijke procedures in zaken van huiselijk geweld. De cijfergegevens in het rapport zijn afkomstig van de Albanese Staatspolitie en van het Ministerie van Justitie. In 2015 werden 821 daders gestraft: negen personen kregen een boete en 804 personen kregen een gevangenisstraf tot twee jaar, acht personen werden veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee tot vijf jaar. In 2014 werden 516 personen gestraft: zestien personen kregen een boete, 492 kregen een gevangenisstraf tot twee jaar en acht personen werden veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee tot vijf jaar.¹⁷⁷

¹⁶⁹ UN Women, 12/12/2016, p. 61 [url](#)

¹⁷⁰ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 40 [url](#)

¹⁷¹ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 34 [url](#)

¹⁷² UNDP, s.d., [url](#); UNDP, s.d., [url](#)

¹⁷³ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 36 [url](#)

¹⁷⁴ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 40 [url](#)

¹⁷⁵ Algemene Directie van de Albanese Staatspolitie via UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 34 [url](#); Raad van Europa, 19/01/2017, p. 65 [url](#)

¹⁷⁶ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 65 [url](#)

¹⁷⁷ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 65 [url](#)

De cijfergegevens van 2014 waarnaar UN Women verwijst wijken licht af van de cijfergegevens in het eerste nationale rapport. Daarnaast stelt het rapport dat er in 2014 ook gerechtelijke procedures werden gespannen tegen 55 personen omwille van overtredingen onder artikel 321 van de Strafwet inzake "daden die indruisen tegen gerechtelijke beslissingen". Drie personen kregen een boete en 52 personen kregen een gevangenisstraf tot twee jaar.¹⁷⁸

Volgens Amnesty International werden er in de rechtbank van Tirana in 2012, het jaar waarin huiselijk geweld werd opgenomen als misdrijf in de Strafwet, 35 zaken geregistreerd onder artikel 130/a inzake huiselijk geweld. Hiervan waren 23 zaken afgesloten tegen het einde van 2012. Vijf daders werden veroordeeld tot maximum één jaar gevangenisstraf, drie personen kregen een voorwaardelijke straf en vijftien daders kregen amnestie omdat de daden voor 30 september 2012 werden gepleegd.¹⁷⁹ In haar jaarlijks mensenrechtenrapport over 2014 stelt Amnesty International dat gerechtelijke processen te lang duren en dat de wettelijke termijnen om een beschermingsbevel uit te vaardigen niet gerespecteerd werden. Amnesty International baseert zich op een studie van de "Hoge Raad voor Justitie" uit juni 2014.¹⁸⁰

De ngo GADC noteert in haar rapport dat er situaties zijn waarin rechtbanken een zaak te snel afhandelen. GADC stelt dat zulke situaties hebben geleid tot herhaald geweld en nieuwe klachten. Volgens GADC volstaan de inspanningen van de rechtbanken niet om vrouwen te beschermen, ook al biedt het wettelijk kader die mogelijkheid wel.¹⁸¹ Mirela Arqimandriti van GADC stelt dat rechters onvoldoende verantwoordelijkheid nemen om zaken van huiselijk geweld zorgvuldig te behandelen, in tegenstelling tot de politie. Volgens Arqimandriti toont de handelwijze van rechters dat het volledige systeem dat werd uitgebouwd om slachtoffers van huiselijk geweld te beschermen, gefaald heeft. Arqimandriti verwijst hiervoor naar de moord op een vrouwelijke rechter uit Shkodër in augustus 2017 door haar ex-man. Voor zover bekend had de rechter volgens Arqimandriti geen beroep gedaan op ngo's, hulplijnen of vluchthuizen, maar had zij het rechtssysteem gebruikt om bescherming te krijgen. Het rechtssysteem is er niet in geslaagd haar te beschermen. De vermoorde rechter had volgens Arqimandriti twee keer een beschermingsbevel gekregen en heeft haar derde aanvraag zelf ingetrokken. Arqimandriti vertelde Cedoca dat de ex-man van de rechter in 2015 werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar omwille van poging tot moord. Nadat hij anderhalf jaar had uitgezeten, kreeg hij begin 2017 amnestie en werd hij vervroegd vrijgelaten. Vijf maanden na zijn vrijlating pleegde hij de moord. Tijdens de zitting gedroeg de ex-man zich volgens Arqimandriti onschuldig, verklaarde hij zich niet meer te herinneren wat er precies gebeurd was, sprak hij over zijn liefde voor zijn ex-vrouw en dat zij hem bedroog na de echtscheiding. Volgens Arqimandriti misbruiken advocaten het rechtssysteem en trachten zij de wetgeving te omzeilen door mildere straffen te eisen voor daders van huiselijk geweld, bijvoorbeeld door in te roepen dat de dader zich in een psychotische toestand bevond, of door rechters om te kopen. Nog volgens Arqimandriti is het incorrect om amnestie te verlenen aan daders van huiselijk geweld. Arqimandriti gelooft dat het rechtssysteem beter zal functioneren na het doorlichtingsproces van rechters dat recent werd gestart en over een jaar zal zijn afgerond.¹⁸²

Volgens de OVSE heerst er straffeloosheid in het Albanese gerechtssysteem in zaken van huiselijk geweld. Om die reden had de vermoorde Albanese rechter de hulp ingeroepen van de Amerikaanse ambassadeur in Tirana in plaats van hulp te zoeken via het Albanese rechtssysteem. De OVSE

¹⁷⁸ Ministerie van Justitie van de Republiek Albanië via UN Women, 12/12/2016, p. 61 [url](#)

¹⁷⁹ Amnesty International, 1/10/2013, pp. 4-5 [url](#)

¹⁸⁰ Amnesty International, 11/03/2015, p. 54 [url](#)

¹⁸¹ GADC, 10/06/2016, p. 14 [url](#)

¹⁸² Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017; Top Channel, 31/08/2017, [url](#)

merkt op dat er in de media werd beweerd dat de rechter een beschermingsbevel had, maar dat bleek niet het geval te zijn.¹⁸³

Zowel het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (USDOS) als UN Women noteren in hun rapport dat slachtoffers zelden aangifte doen van misbruik binnen het huwelijk en dat verkrachting binnen het huwelijk niet vervolgd werd. Volgens USDOS hebben zowel de autoriteiten als de bevolking een verkeerde opvatting over verkrachting binnen het huwelijk aangezien het vaak niet als een misdaad wordt beschouwd.¹⁸⁴ Volgens UN Women zijn er weinig gerechtelijke procedures van seksueel geweld tussen partners of echtgenoten, maar heeft seksueel geweld wel geleid tot echtscheidingen.¹⁸⁵

De ombudsman van Albanië merkt op dat de bewijslast de gerechtelijke procedure kan bemoeilijken. De ombudsman stelt in zijn jaarlijks rapport van 2014 dat het moeilijk is om psychologisch geweld aan te tonen en dat daders hierdoor vaak ongestraft blijven.¹⁸⁶ In zijn jaarlijks rapport over 2016 stelt de ombudsman dat familieconflicten een reden tot bezorgdheid blijven in Albanië. De ombudsman raadt slachtoffers aan om onmiddellijk beroep te doen op de politie, het Openbaar Ministerie en het gerecht en nauw met hen samen te werken. In geval van belemmeringen in de rechtsgang kunnen mensen beroep doen op de ombudsman die de zaak verder onderzoekt en afhandelt.¹⁸⁷

6.4 Recht op informatie

De eerste nationale rapportering van Albanië over huiselijk geweld aan GREVIO, opgesteld onder leiding van het Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd (MSWY) en gepubliceerd door de Raad van Europa, vestigt de aandacht op het belang om slachtoffers van huiselijk geweld tijdig te informeren over alle opties die zij hebben, welke beschermingsmaatregelen er zijn en welke stappen bevoegde instanties hebben ondernomen. Dit is een vereiste van de Istanbulconventie die Albanië ondertekend heeft. Slachtoffers moeten ook op de hoogte worden gebracht van het effect van de beschermingsmaatregelen en het tijds kader ervan. Slachtoffers moeten ook geïnformeerd worden over het doorverwijzingsmechanisme, bestaande diensten voor slachtoffers, hun recht op gratis juridische bijstand en hun recht op financiële steun wanneer zij over een beschermingsbevel beschikken. Volgens het eerste nationale rapport zijn slachtoffers vaak niet voldoende geïnformeerd en denken zij dat een aanvraag voor een beschermingsbevel hetzelfde is als een verzoekschrift tot echtscheiding.¹⁸⁸ De procedures voor een echtscheiding zijn opgenomen in de "Gezinswet"¹⁸⁹ en in het "Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering"¹⁹⁰.

Er zijn slachtoffers van huiselijk geweld die een klacht hebben ingediend bij de ombudsman omdat zij niet geïnformeerd werden over de stappen die de politie heeft gezet of over beslissingen van de districtsrechtbanken. In 2014 onderzocht de ombudsman deze klachten. Het onderzoek toonde aan dat er politieagenten waren die de geldende wettelijke bepalingen niet hadden nageleefd.¹⁹¹ UN Women en de ombudsman maken in hun rapport van december 2016 aanbevelingen om slachtoffers

¹⁸³ OVSE, e-mail, 18/09/2017; Tirana Times, 8/09/2017, [url](#)

¹⁸⁴ United States Department of State, 3/03/2017, p. 19 [url](#)

¹⁸⁵ UN Women, 12/12/2016, pp. 61-62 [url](#)

¹⁸⁶ People's Advocate of the Republic of Albania, 02/2015, p. 9 [url](#)

¹⁸⁷ People's Advocate of the Republic of Albania, 04/2017, p. 93 [url](#)

¹⁸⁸ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 41 [url](#)

¹⁸⁹ *Family Code of Albania*, 8/05/2003 [url](#); *Kodi i Familjes (Gezinswet)*, 30/06/2016, [url](#)

¹⁹⁰ *Civil Procedure Code*, 29/03/1996 (laatste aanpassingen 30/03/2017) [url](#)

¹⁹¹ UN Women, 12/12/2016, p. 57 [url](#)

beter te informeren over het lopend onderzoek en de gerechtelijke vervolging, en om hen op de hoogte te brengen wanneer een dader wordt vrijgelaten of ontsnapt is.¹⁹²

6.5 Behandelingsprogramma's voor daders

Behandelingsprogramma's voor daders van huiselijk geweld zijn relatief nieuw in Albanië en de vraag overstijgt het aanbod.¹⁹³ Er zijn verschillende diensten die zulke behandelingsprogramma's aanbieden. Een behandelingsprogramma kan worden opgestart op vraag van het slachtoffer of de dader of omdat het werd opgedragen door de rechtbank. Een behandeling is vaak gebaseerd op gezinstherapie en bemiddeling, maar kan ook bestaan uit woedebeheersing, relatieadvies, relatietherapie, groepstherapie, etc.¹⁹⁴

UN Women meent dat bemiddeling of onderhandeling in situaties van huiselijk geweld moet worden vermeden omdat de relatie tussen slachtoffer en dader niet evenwichtig is. Verder zijn er bijkomende inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat alle actoren de verantwoordelijkheid bij de dader leggen.¹⁹⁵

Het eerste nationale rapport van het MSWY heeft verschillende punten van kritiek op de behandelingsprogramma's: niet alle programma's worden afgewerkt, niet alle medewerkers hebben een aangepaste opleiding gekregen, en er is onvoldoende kennis en een gebrek aan middelen.¹⁹⁶

Twee diensten komen wel positief in beeld: de dienst "Counseling Line for Men and Boys" (Albanees: *Linja e Këshillimit për Burra dhe Djem*) in Tirana en de dienst "Counseling Office for Boys and Men" (Albanees: *Qendra e Këshillimit për Burrat dhe Djemtë*) in Shkodër. Beiden werden opgericht in 2014. De initiatiefnemers zijn de ngo's "Counseling Centre for Women and Girls" (Albanees: *Qendra e Këshillimit për Grat dhe Vajza*) in Tirana en "Women to Women" (Albanees: *Gruaja tek Gruaja*) in Shkodër. Het doel van deze diensten is om mannen te helpen om hun gedrag te veranderen. Alle consulenten zijn mannen die zijn opgeleid door internationale organisaties om raad te geven aan daders en samen te werken met andere betrokken actoren. Omwille van de grote vraag naar begeleiding voor daders in andere steden in Albanië startte in april 2017 een nieuwe opleidingscyclus voor consulenten die tweejaarlijks zal plaatsvinden.¹⁹⁷

Volgens Mirela Arqimandriti zijn er te weinig initiatieven om het gedrag en de mentaliteit van de daders op een constructieve manier aan te passen. De bestaande diensten die behandelingsprogramma's aanbieden doen dit volgens haar eerder oppervlakkig in plaats van op een structurele manier.¹⁹⁸

7. Diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld

Dienstverlening bestaat uit diensten op korte en lange termijn. Diensten op korte termijn zijn: een dringend beschermingsbevel, veiligheid, gezondheidszorg, onderdak (en vervoer naar een veilige plaats), informatie over en hulp bij het opstarten van een gerechtelijke procedure en het aanvragen en verkrijgen van een (dringend) beschermingsbevel. Afhankelijk van de situatie kunnen ook andere diensten op korte termijn worden aangeboden. Diensten op lange termijn zijn: werkgelegenheid en

¹⁹² UN Women, 12/12/2016, pp. 60, 63 [url](#)

¹⁹³ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 34 [url](#)

¹⁹⁴ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 54

¹⁹⁵ UN Women & UNDP (Kocaci M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 40 [url](#)

¹⁹⁶ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 34 [url](#)

¹⁹⁷ Men Care, 28/06/2017, [url](#)

¹⁹⁸ Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017

huisvesting, sociale bijstand, juridisch advies, hulp bij de echtscheidingsprocedure, advies en psychotherapie, ondersteuning bij revalidatie en re-integratie, steun voor kinderen.¹⁹⁹

De Raad van Europa en UN Women voerden in 2015 onderzoek naar diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld. Zij stelden vast dat er 61 diensten waren, waarvan 42 diensten algemene hulp aanbieden en 19 gespecialiseerde hulp. De meeste van deze diensten (62 %) besteden minder dan de helft van hun tijd aan slachtoffers van huiselijk geweld. Het rapport merkt eveneens op dat veel gespecialiseerde ngo's beroep doen op vrijwilligers en deeltijds personeel wegens een gebrek aan financiële steun. Verder wordt er in het rapport vastgesteld dat de meeste diensten gevestigd zijn in grote steden of gemeentes. Op het platteland en in voorsteden zijn er meestal geen diensten, wat de toegang tot zulke diensten voor veel vrouwen bemoeilijkt. Nog volgens het rapport zijn er belemmeringen om vrouwen te informeren over het bestaan van bepaalde diensten. Niet alle diensten verspreiden informatie over hun dienstverlening en anderen doen dat voornamelijk via hun eigen website of via brochures op openbare plaatsen en in veel mindere mate op websites van overheidsinstanties en vrouwennetwerken, via medische diensten of via televisie. Veel kwetsbare en arme vrouwen worden volgens het rapport niet bereikt doordat zij geen internet hebben of niet weten hoe zij het moeten gebruiken.²⁰⁰

UN Women en UNDP stellen dat Albanese vrouwen vaak geen toegang hebben tot basisvoorzieningen die hen in veiligheid kunnen brengen en bescherming kunnen bieden. De bestaande diensten kampen doorgaans met een gebrek aan financiële ondersteuning.²⁰¹ Zowel UN Women als de Europese Commissie merken op dat het aanbod van diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld moet toenemen, dat de kwaliteit en geografische verspreiding van de diensten moet verbeteren, en dat de diensten ook bereikbaar en toegankelijk moeten zijn.²⁰²

7.1 Vluchthuizen

Volgens de Raad van Europa en UN Women zijn er in Albanië tien vluchthuizen met een totale opvangcapaciteit van ongeveer 163 bedden. Niet alle vluchthuizen hebben slachtoffers van huiselijk geweld als doelgroep. Eén hiervan is speciaal voor kinderen met een handicap en een andere voor LGBT-personen. Het tiende en recentste vluchthuis is een noodopvang die in 2015 werd opgericht door Caritas in Shkodër die plaats zou moeten bieden aan tien personen. Dat betekent dat er naar internationale normen een tekort is van 127 bedden. In 2013 was er nog nood aan 180 bedden.²⁰³ Volgens het rapport van Women Against Violence in Europe (WAVE) van 2016 heeft geen enkel vluchthuis haar deuren gesloten sinds 2013, maar kampen de vluchthuizen wel met financiële problemen en zijn de meesten afhankelijk van internationale donoren.²⁰⁴ UN Women is een van de internationale donoren die de gemeentes van Tirana, Vlorë, Fier en Berat financieel ondersteunt om in 2017 slachtoffers van huiselijk geweld op te vangen en diensten te verlenen.²⁰⁵

Vluchthuizen in Albanië bevinden zich volgens het rapport van de Raad van Europa en UN Women op geheime locaties in Tirana, Elbasan, Vlorë en in Shkodër. Twee worden uitgebaat door de overheid, een door een religieuze organisatie en de anderen door ngo's. Het rapport verwijst ook naar verborgen actoren, zoals geloofsgemeenschappen, die onderdak bieden aan slachtoffers van huiselijk geweld. De katholieke kerk van Lezhë in het noorden van Albanië is daar een voorbeeld

¹⁹⁹ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 19 [url](#)

²⁰⁰ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, pp. 34-36, 43, 92

²⁰¹ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 39 [url](#)

²⁰² Europese Commissie, Albania 2016 Report, 9/11/2016, pp. 21, 66 [url](#); UN Women, 12/12/2016, p. 12 [url](#)

²⁰³ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, pp. 44-47

²⁰⁴ WAVE, 14/07/2016, p. 6 [url](#)

²⁰⁵ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#)

van.²⁰⁶ De Speciale Rapporteur van de VN vermeldt in zijn rapport van april 2013 dat er twee vluchthuizen van de Albanese overheid zijn en zeven van ngo's: twee in Tirana en één in Berat, Korça, Elbasan, Vlorë en Gjirokastër.²⁰⁷ Een bron van de Canadese Immigratie- en Vluchtelingendienst verwijst in 2014 naar dezelfde locaties als de Speciale Rapporteur van de VN met uitzondering van Gjirokastër.²⁰⁸

Volgens Mirela Arqimandriti van GADC zijn er momenteel vier vluchthuizen die enkel slachtoffers van huiselijk geweld opvangen: een van de Albanese overheid in Tirana dat plaats biedt aan 35 personen en drie andere vluchthuizen die gerund worden door ngo's en tien tot vijftien bedden hebben (in Vlorë, Tirana en Elbasan). Er zijn verder nog twee noodvluchthuizen die 24 uur onderdak geven (in Elbasan en Shkodër). De vluchthuizen die worden uitgebaat door ngo's worden niet financieel ondersteund door de regering en worden volgens Arqimandriti niet voldoende gecontroleerd. Wegens gebrek aan financiering is het voortbestaan van sommige vluchthuizen onzeker. Volgens Arqimandriti zijn er ook vluchthuizen voor andere doelgroepen, zoals slachtoffers van mensensmokkel, die enkele bedden ter beschikking stellen van slachtoffers van huiselijk geweld. Het zijn volgens Arqimandriti meestal de ergste gevallen, bijvoorbeeld vrouwen met ernstige verwondingen, die in een vluchthuis terechtkomen. Zij verblijven meestal zes maanden tot één jaar in een vluchthuis om nadien zelfstandig te wonen. Zij worden tijdens hun verblijf in het vluchthuis psychologisch begeleid en worden geholpen om werk te vinden. Hun kinderen kunnen naar school gaan. Het vluchthuis van de Albanese overheid functioneert zeer goed volgens Arqimandriti. Verder merkt zij op dat niet alle slachtoffers van huiselijk geweld in een vluchthuis willen verblijven. Dat kan te maken hebben met hun job die ze willen blijven uitoefenen of de zorg voor hun kinderen.²⁰⁹

Volgens het rapport van de Raad van Europa en UN Women over dienstverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld varieert de opvangcapaciteit van de vluchthuizen van vijf tot vijftig personen. "Vatra" in Vlorë, "ARSIS" in Tirana en "Women's Forum Elbasan" (Albanees: *Forumi Gruas Elbasan*) hebben vijf plaatsen, "Other Vision" (Albanees: *Tjetër Vizion*) in Elbasan heeft vijftien plaatsen, "Different & Equal" (Albanees: *Të Ndryshëm & Të Barabartë*) in Tirana heeft vijftien plaatsen voor vrouwen en drie tot vijf extra plaatsen voor kinderen, de "National Shelter for Domestic Violence Victims" (Albanees: *Qendra Kombëtare për Viktimat e Dhunës*) heeft 36 bedden en de "National Shelter for Victims of Trafficking" (Albanees: *Qendra Kombëtare Pritëse e Viktimave të Trafikimit*) telt 50 plaatsen. De "Shelter for Abused Women and Girls" (Albanees: *Strehëza për Gra dhe Vajza të Abuzuara*) in Tirana heeft twaalf bedden voor vrouwen en kinderen en een speciaal vluchthuis voor LGBT-personen kan acht personen opvangen.²¹⁰

In sommige vluchthuizen is de opvang beperkt tot minder dan een week, in een ander vluchthuis kunnen vrouwen drie tot zes maanden verblijven, in de twee vluchthuizen die worden uitgebaat door de overheid varieert het verblijf van zeven tot twaalf maanden en in één vluchthuis is het verblijf onbeperkt. Vrouwen mogen zich tussen zes uur 's morgens en tien uur 's avonds buiten het vluchthuis begeven behalve in levensbedreigende situaties.²¹¹

In alle vluchthuizen mogen vrouwen hun kinderen meenemen, maar in de meeste vluchthuizen geldt een maximumleeftijd van veertien jaar voor jongens. Er is geen leeftijdsbeperking voor meisjes. In sommige vluchthuizen ligt de maximumleeftijd voor jongens op acht jaar. In de vluchthuizen van de Albanese overheid geldt in principe achttien jaar als maximumleeftijd, maar in werkelijkheid moeten jongens ouder dan veertien jaar een psychosociaal verslag neerleggen. Eén van de ngo's brengt

²⁰⁶ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, pp. 45-46

²⁰⁷ UN Human Rights Council (Heyns C.), 23/04/2013, p. 12 [url](#)

²⁰⁸ Immigration and Refugee Board of Canada, 30/04/2014, p. 7, [url](#)

²⁰⁹ Arqimandriti M., directeur, GADC, interview, Tirana, 20/03/2017; Skypegesprek, 22/09/2017

²¹⁰ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, pp. 44, 117

²¹¹ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 46

moeders met zonen onder in appartementen om te voorkomen dat moeders en kinderen van elkaar gescheiden worden.²¹²

In de meerderheid van de vluchthuizen kunnen vrouwen met psychische problemen of vrouwen met een handicap terecht. In centra waar vrouwen met psychische problemen of vrouwen met ernstige gezondheidsproblemen niet terecht kunnen, worden zij doorverwezen naar een gespecialiseerde dienst of ziekenhuis.²¹³

De toelatingsvoorwaarden zijn vastgelegd in een ministerieel besluit van juni 2012 dat werd herzien in december 2014. Sinds december 2014 moeten vrouwen enkel over een beschermingsbevel beschikken. Voordien hadden zij naast een beschermingsbevel ook een doorverwijzingsdocument van de politie, een geschreven verslag van de gemeente en een verslag van een gerechtsarts nodig. Sommige vluchthuizen gaven tijdens de studie van de Raad van Europa en UN Women in 2015 aan dat het voor hen volstaat dat een aanvraag van een beschermingsbevel is ingediend of dat iemand via een officiële procedure het statuut van slachtoffer heeft gekregen. Er zijn ook vluchthuizen die vrouwen zonder beschermingsbevel toelaten wanneer zij werden doorverwezen door de politie of een andere actor van het doorverwijzingsmechanisme. Toch blijft het belangrijk dat het slachtoffer een schriftelijk verslag kan voorleggen van de instantie die hem/haar doorverwijst.²¹⁴

In haar rapport van december 2016 meent UN Women dat de toelatingsvoorwaarden te streng zijn. Volgens UN Women is het niet correct dat enkel slachtoffers die aangifte hebben gedaan, een beschermingsbevel hebben aangevraagd of tegen de dader willen getuigen, recht hebben op opvang. Nog volgens UN Women zijn er te weinig opvangmogelijkheden op lokaal niveau waardoor vrouwen twijfelen om aangifte te doen en kansen mislopen om hulp te krijgen.²¹⁵

Om het gebrek aan diensten op lokaal niveau op te vangen werd in april 2011 het "Nationaal Centrum voor de Behandeling van Slachtoffers van Huiselijk Geweld" opgericht.²¹⁶ In 2016 heeft dit centrum haar aandacht gevestigd op herstel en re-integratie met behulp van overheidsinstanties en ngo's. Het resultaat hiervan was dat bijna 55 % van de vrouwen die werden opgevangen in een vluchthuis succesvol kon re-integreren in vergelijking met 38 % in 2014. Re-integratie werd mogelijk gemaakt door tewerkstelling, sociale huisvesting en juridische bijstand.²¹⁷ In 2015 heeft dit centrum 75 personen geholpen waarvan 28 vrouwen en 47 kinderen. Hiervan waren 55 personen nieuw voor het centrum.²¹⁸ Van april 2011 tot september 2014 hadden 174 personen waarvan 69 vrouwen en 105 kinderen beroep gedaan op dit centrum. Het centrum voorziet eten, kledij, tijdelijk onderdak in het centrum, individuele steun en advies, psychosociale steun, programma's voor kinderen, onderwijs, groepstherapie, medische hulp, juridisch advies, beroepsopleidingen, revalidatieactiviteiten, hulp bij re-integratie in de familie of samenleving, opvolging van de situatie, etc. In 2012 werd dit centrum onderworpen aan een inspectie na klachten over de levensomstandigheden in het centrum. De ombudsman heeft vervolgens een reeks van aanbevelingen opgesteld die volgens UN Women allemaal werden nageleefd.²¹⁹

In 2014 werden 145 vrouwen en 179 kinderen opgevangen in acht vluchthuizen. Volgens de vluchthuizen moesten zij in 2014 geen enkele vrouw weigeren wegens plaatsgebrek, maar in vier situaties was er geen plaats voor de kinderen wegens een tekort aan bedden. Toch zijn de vluchthuizen volgens de Raad van Europa en UN Women niet voor alle vrouwen en meisjes die dat

²¹² Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 46

²¹³ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, pp. 46-47

²¹⁴ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 46; UN Women, 12/12/2016, p. 58

[url](#)

²¹⁵ UN Women, 12/12/2016, p. 58 [url](#)

²¹⁶ UN Women, 12/12/2016, p. 58 [url](#)

²¹⁷ UN Albania, 1/06/2017, p. 26 [url](#)

²¹⁸ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 46 [url](#)

²¹⁹ UN Women, 12/12/2016, p. 58 [url](#)

nodig hebben toegankelijk. In het rapport wordt erop gewezen dat de vluchthuizen zich bevinden op een geheime locatie en dat er strenge voorwaarden zijn om een plaats te krijgen. Actoren van het doorverwijzingsmechanisme, waaronder de politie, menen dat er dringend nood is aan bijkomende plaatsen die gemakkelijk toegankelijk zijn.²²⁰ Experts van het CEDAW-comité wijzen eveneens op deze nood.²²¹

Het stijgend aantal aanvragen van een beschermingsbevel heeft als gevolg dat er meer behoefte is aan noodopvang in afwachting van de afgifte van het beschermingsbevel.²²² UN Women wijst op het belang om vrouwen onderdak te geven gedurende de 48 uur dat de rechtbank moet beslissen over een dringend beschermingsbevel. Volgens UN Women worden zij blootgesteld aan een groot risico wanneer zij geen opvang krijgen in die periode.²²³

7.2 24-uur noodlijn

In Albanië bestaan er verschillende hulplijnen voor slachtoffers van huiselijk geweld. Deze diensten worden voornamelijk aangeboden door ngo's, maar zijn in de meeste situaties niet gratis en niet continu beschikbaar. Twee hulplijnen zijn wel gratis maar worden geen 24 uur per dag bemand wegens een gebrek aan financiële middelen. De gratis hulplijn "Counseling Line for Women and Girls" (Albanees: *Linja e Këshillimit për Gra dhe Vajza*) (0800 4020) werd in 1996 opgericht door de ngo "Counseling Centre for Women and Girls" (Albanees: *Qendra e Këshillimit për Gra dhe Vajza*) en wordt beschouwd als de nationale hulplijn.²²⁴ De andere gratis hulplijn is van het "Community Development Center" (Albanees: *Qendra për Zhvillim Komunitar*) onder de naam "Today for the Future" (Albanees: *Sot për të Ardhmen*) (0800 9888).²²⁵

Verschillende gemeentes hebben ook een hulplijn voor slachtoffers van huiselijk geweld, maar deze oproepen zijn niet gratis, noch 24 uur per dag beschikbaar.²²⁶

Sommige hulplijnen vragen persoonlijke gegevens, andere vragen dat niet. Slachtoffers kunnen ook anoniem een hulplijn contacteren. Alle oproepen worden geregistreerd in een elektronisch register dat enkel toegankelijk is voor gespecialiseerd personeel. De gegevens worden in de meeste situaties gecodeerd of geëncrypteerd. Alle hulplijnen zijn verplicht om andere actoren van het doorverwijzingsmechanisme in te lichten wanneer zij een oproep hebben ontvangen. In de meeste situaties worden de leden van het technisch team op de hoogte gebracht. Persoonlijke informatie wordt enkel gedeeld op vraag van de lokale coördinator van de gemeente, het politiedepartement of het economische departement en de sociale dienst. In andere situaties worden enkel statistieken gedeeld.²²⁷

Er is geen garantie dat telefoongesprekken met een hulplijn niet getraceerd kunnen worden. De Raad van Europa en UN Women wijzen in hun rapport op het risico dat de echtgenoot via de oproepgeschiedenis van het telefoontoestel van zijn vrouw kan achterhalen dat zijn vrouw een hulplijn heeft gebeld.²²⁸

²²⁰ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 45

²²¹ CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

²²² Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 45

²²³ UN Women, 12/12/2016, pp. 56, 58 [url](#)

²²⁴ Counseling Line for Women and Girls (Albanees: *Linja e Këshillimit për Gra dhe Vajza*), [url](#); Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 48; WAVE, 14/07/2016, p. 5 [url](#)

²²⁵ Community Development Center – Today for the Future, [url](#)

²²⁶ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 48

²²⁷ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 48

²²⁸ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 48

Er bestaat ook een gratis nationale hulplijn voor kinderen die alle dagen van de week 24 uur raadpleegbaar is: ALO 116.²²⁹ Deze hulplijn heeft in 2016 meer dan 27.000 oproepen ontvangen, waarvan 80 % verkennende gesprekken waren. Volgens UN Albania wijst het stijgend aantal oproepen op een steeds groter besef dat geweld moet worden aangegeven.²³⁰

7.3 Medische hulp

Gezondheidszorg in Albanië is grotendeels openbaar en voor iedereen toegankelijk, maar de budgetten die hiervoor bestemd zijn, zijn laag. Dit zorgt ervoor dat patiënten in de praktijk vaak betalen voor diensten die eigenlijk gratis zijn.²³¹ Volgens de studie van INSTAT in 2013 moesten slachtoffers van huiselijk geweld bedragen die variëren van 1000 tot 10 000 oude Lek (één tot tien dollar) betalen aan een medische dienst of arts.²³²

Het rapport van de Raad van Europa en UN Women over dienstverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld in 2015 vermeldt deze problematiek niet – net zoals andere recente rapporten over huiselijk geweld –, maar merkt op dat mensen zonder een geldige ziekteverzekering moeten betalen voor gespecialiseerd onderzoek.²³³ Nog volgens dit rapport zijn er geen belemmeringen voor slachtoffers van huiselijk geweld om medische hulp te krijgen, maar komen artsen de wettelijke verplichting om een medisch verslag van de verwondingen op te stellen en mee te geven aan het slachtoffer vaak niet na. Sommige artsen menen dat dit de verantwoordelijkheid is van een gerechtsarts of ontzien zich hiervan omdat het slachtoffer er zelf niet naar vraagt. Dokters zijn bij wet verplicht om op een afbeelding van een lichaam aan te duiden waar het slachtoffer verwondingen heeft. Dit verslag kan van nut zijn voor het slachtoffer om aan te tonen dat een arts het slachtoffer heeft onderzocht na één of meerdere geweldincidenten. Een onderzoek door een gerechtsarts kan enkel plaatsvinden na een officiële doorverwijzing door de politie of het Openbaar Ministerie. Er zijn ook ngo's die slachtoffers doorverwijzen naar een gerechtsarts.²³⁴

Volgens de ngo GADC moet de gezondheidszorg toegankelijker worden voor slachtoffers van huiselijk geweld. GADC stelt in haar rapport van juni 2016 dat het voor veel slachtoffers van huiselijk geweld niet mogelijk is om onmiddellijk naar een arts te gaan en dat zij vaak kampen met financiële problemen. GADC merkt op dat wanneer vrouwen enkele dagen na een geweldincident naar een arts worden doorverwezen om de verwondingen te laten vaststellen, dit onderzoek vaak overbodig is omdat er niet langer iets zichtbaar is.²³⁵

Medische diensten maken deel uit van het "Nationaal Doorverwijzingsmechanisme" in de gemeentes waar dit systeem is uitgewerkt (cfr. supra 5.1 Nationaal Doorverwijzingsmechanisme). Medewerkers van de gezondheidszorg zijn verplicht de andere actoren van het mechanisme in te lichten wanneer zij op de hoogte zijn van een situatie van huiselijk geweld en deze informatie te registreren in de online database (cfr. supra 5.2 Nationale online database). Volgens UN Women is er in de gezondheidszorg nood aan verbetering op gebied van identificatie van situaties van huiselijk geweld. Daarnaast moeten medische diensten onder andere meer aandacht hebben om bovenop de verzorging ook psychologische bijstand te verlenen en steeds een medisch attest te verstrekken op vraag van het slachtoffer of gerechtelijke instanties.²³⁶

²²⁹ ALO 116, [url](#)

²³⁰ UN Albania, 1/06/2017, pp. 26, 44 [url](#)

²³¹ Frontiers in Public Health (Tomini S. M., Groot W., Pavlova M. & Tomini F.), 28/08/2015, [url](#)

²³² INSTAT (Haarr Dr. R.N.), 11/2013, , p. 56 [url](#)

²³³ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 68

²³⁴ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 42

²³⁵ GADC, 10/06/2016, p. 14 [url](#)

²³⁶ UN Women, 12/12/2016, p. 57 [url](#)

7.4 Financiële ondersteuning en huisvesting

Een van de prioriteiten van de "Nationale Strategie voor Sociale Bescherming 2015-2020" is financiële steun voor de kwetsbaarste groepen. Daartoe behoren vrouwen en kinderen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld, vrouwen aan het hoofd van het gezin en families die lijden onder sociale uitsluiting zoals Roma en mensen met een mentale beperking.²³⁷

De "Wet inzake Sociale Bijstand en Diensten" van 2005 werd aangepast in 2011 en in april 2016.²³⁸ Deze wet stelt dat slachtoffers van huiselijk geweld recht hebben op een uitkering van 3000 Albanese Lek per maand gedurende de geldigheidsperiode van het beschermingsbevel. De wet voorziet ook dat beide echtgenoten een aanvraag voor economische hulp kunnen indienen tijdens een echtscheidingsprocedure. Zij krijgen in dit geval ieders de helft van het bedrag. Volgens UN Women is de procedure om aanspraak te maken op financiële ondersteuning eenvoudig. De documenten die zij hiervoor dienen neer te leggen zijn: een familiecertificaat, een kopie van de identiteitskaart en het beschermingsbevel. UN Women stelt dat vrouwen meer toegang hebben tot sociale bijstand en diensten sinds de aanpassingen van de wet. Verder meent UN Women dat sommige gemeentes een goed voorbeeld stellen wat betreft financiële ondersteuning voor vrouwen met een beschermingsbevel.²³⁹

Vertegenwoordigers van de Albanese overheid verklaarden in juli 2016 dat er drie grote hervormingen hebben plaatsgevonden om economische zelfredzaamheid van vrouwen te verzekeren. Voor een van de hervormingen liep er in 2016 een proefproject in drie regio's, goed voor 40 % van de bevolking. Deze hervorming hield in dat de uitkering werd uitbetaald aan de vrouwen van het gezin omdat vrouwen het beter zouden kunnen beheren. Slachtoffers van huiselijk geweld behoorden, net zoals andere kwetsbare groepen, tot de begunstigden. In juli 2016 kregen 9.253 vrouwen als gezinshoofd en 86 slachtoffers van huiselijk geweld een uitkering. Vertegenwoordigers van de Albanese overheid vermeldden deze hervormingen als reactie op de kritiek van CEDAW-experten tijdens een bespreking van het vierde periodiek verslag van december 2014. CEDAW-experten kaartten tijdens die bespreking aan dat vrouwen in de wetgeving benadeeld worden wat betreft eigendomsrechten, wat volgens hen een negatieve impact heeft op hun economische onafhankelijkheid.²⁴⁰

Naast economische zelfredzaamheid wordt ook huisvesting in verschillende rapporten aangehaald als essentiële factor om na een situatie van huiselijk geweld te kunnen re-integreren.²⁴¹ De ombudsman noteert in zijn rapport over 2015 dat er zowel nationaal als lokaal te weinig mogelijkheden zijn om slachtoffers van huiselijk geweld te ondersteunen om hun leven opnieuw op te bouwen.²⁴²

Net zoals de ombudsman wijst UN Women op de moeilijkheden die slachtoffers van huiselijk geweld ondervinden om huisvesting te vinden en voor hun eigen levensonderhoud in te staan. Nochtans voorziet de "Wet inzake Sociale Programma's om Inwoners in Stedelijke Gebieden te laten Wonen"²⁴³ dat zij hier recht op hebben.²⁴⁴

Een aanvraag voor een sociale woning moet worden ingediend in de gemeente. Daar beslist de lokale raad over een aanvraag via een evaluatiesysteem. Binnen de tien dagen na de beslissing mogen de kandidaten een tweede evaluatie vragen. De "Nationale Strategie inzake Sociale Huisvesting 2016-2025" stelt dat er meer transparantie moet zijn over het scoresysteem om in

²³⁷ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 23/12/2016, p. 28 [url](#)

²³⁸ INSTAT, 8/06/2017, p. 17 [url](#); UN Women, 12/12/2016, pp. 64-65 [url](#)

²³⁹ UN Women, 12/12/2016, pp. 64-65 [url](#)

²⁴⁰ CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

²⁴¹ UN Women & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), 3/10/2016, p. 39 [url](#)

²⁴² People's Advocate of the Republic of Albania (Albanees: *Avokati Popullit*), 02/2016, pp. 13, 83 [url](#)

²⁴³ *Wet 9232/2004, amendement op 10.05.2012* cfr. UN Women, 12/12/2016, p. 76 [url](#)

²⁴⁴ UN Women, 12/12/2016, p. 71 [url](#)

aanmerking te komen voor een sociale woning, dat kwetsbare groepen beter geïnformeerd moeten worden en dat er nood is aan een duidelijke afbakening van de verantwoordelijkheden van verschillende instanties. Slachtoffers van huiselijk geweld worden specifiek vermeld als kwetsbare groep waar prioritair aandacht aan moet worden geschonken bij het toekennen van sociale woningen.²⁴⁵

Een studie van UNDP in 2014, waaraan 27 van de 61 Albanese gemeentes hadden deelgenomen, wees uit dat slachtoffers van huiselijk geweld minder geneigd zijn om een aanvraag in te dienen voor een sociale woning. Van alle zes aanvragen kreeg geen enkele vrouw een woning toegewezen. De meeste aanvragen kwamen van vrouwen aan het hoofd van een gezin. Op 739 aanvragen kregen 138 vrouwen een sociale woning.²⁴⁶

Mirela Arqimandriti van GADC stelt dat er geen wettelijke bepalingen zijn die de ouder die een gevangenisstraf uitzit verplicht om zijn eigendommen en/of financiën ter beschikking te stellen van zijn kinderen. In de situatie van de vermoorde rechter (cfr. supra 6.1 Gerechtelijke vervolging) heeft de gemeente een jaar lang kosteloos een appartement ter beschikking gesteld, terwijl hun oom de inkomsten van het bedrijf van hun vader opstrijkt.²⁴⁷

7.5 Kosteloze rechtsbijstand

De "Wet op Rechtsbijstand" van 2008²⁴⁸ werd aangepast in 2013 om rechtsbijstand meer toegankelijk te maken voor slachtoffers van huiselijk geweld.²⁴⁹ In 2016 liepen er onderhandelingen om de wet opnieuw aan te passen zodat iedereen recht heeft op gratis rechtsbijstand.²⁵⁰

Sinds de aanpassingen van 2013 worden slachtoffers van huiselijk geweld uitdrukkelijk vermeld in de "Wet op Rechtsbijstand". Begunstigden moeten aantonen dat zij ofwel deel uitmaken van het programma voor sociale bescherming of voldoen aan de toelatingsvoorwaarden, ofwel slachtoffer zijn van huiselijk geweld of mensenhandel. Rechtsbijstand houdt volgens de wet eveneens in dat slachtoffers van huiselijk geweld worden vrijgesteld van gerechtskosten en andere administratieve kosten die daarmee gepaard gaan.²⁵¹

Het Albanese Ministerie van Justitie heeft in haar gebouw in Tirana in mei 2016 een kantoor geopend waar gratis juridisch advies wordt gegeven.²⁵² In de faculteit rechten van de Universiteit van Tirana bestaat sinds 2013 ook een bureau voor juridisch advies.²⁵³ Het is de bedoeling dat er bijkomende adviesbureaus worden geopend in Durrës, Elbasan, Shkodër, Kukës, Korçë en Fier. Een studie van het "Cooperation & Development Institute" in oktober 2016 over rechtsbijstand in Albanië merkt op dat het te vroeg is om conclusies te maken over de efficiëntie van juridische adviesbureaus.²⁵⁴

Er zijn ook verschillende ngo's die gratis juridisch advies verlenen.²⁵⁵ Een daarvan is het "Center for Legal Civic Initiatives" (CLCI) (Albanees: *Qendra për Nisma Ligjore Qytetare*). Naast gratis juridisch

²⁴⁵ Ministerie van Stedelijke Ontwikkeling van de Republiek Albanië, 06/2016, pp. 13-14, 37 [url](#)

²⁴⁶ UNDP, 29/10/2014, pp. 6, 28-29 [url](#); Ministerie van Stedelijke Ontwikkeling van de Republiek Albanië, 06/2016, p. 19 [url](#)

²⁴⁷ Arqimandriti M., directeur, GADC, Skypegesprek, 22/09/2017

²⁴⁸ *Law on Legal Aid*, 22/12/2008, [url](#)

²⁴⁹ *Law No 143/2013 Legal Aid to Survivors of Domestic Violence*, [url](#); CEDAW, 8/07/2016, [url](#)

²⁵⁰ EURALIUS, 17/03/2016, [url](#)

²⁵¹ UN Women, 12/12/2016, p. 19 [url](#)

²⁵² Cooperation and Development Institute (Xhaferaj O.), 10/2016, pp. 4-5 [url](#); CEDAW, 8/07/2016, [url](#); Albanian Daily News, 13/05/2017, [url](#)

²⁵³ USAID, 6/11/2014, [url](#)

²⁵⁴ Cooperation and Development Institute (Xhaferaj O.), 10/2016, pp. 4-5 [url](#)

²⁵⁵ Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 37

advies biedt het centrum ook gratis psychosociale steun.²⁵⁶ Een artikel van UNDP van maart 2016 stelt dat dit centrum aan 700 vrouwen gratis juridisch advies en begeleiding heeft verleend. Jaarlijks worden gemiddeld 120 kwetsbare vrouwen gratis bijgestaan in de rechtbank door medewerkers van het CLCI.²⁵⁷

Volgens de ombudsman belemmert het gebrek aan juridische adviesbureaus de toegankelijkheid van het rechtssysteem voor vrouwen van alle sociale klassen.²⁵⁸

Wat betreft het recht op gratis rechtsbijstand merkt de ombudsman op dat burgers slecht geïnformeerd zijn over dit recht en dat de procedure om gratis rechtsbijstand aan te vragen complex is. Nog volgens de ombudsman zijn er mensen die gratis rechtsbijstand hebben gevraagd, maar dit niet hebben gekregen omdat de vereiste documenten niet tijdig waren ingediend.²⁵⁹ Een aanvraag moet worden ingediend bij de "Commissie voor Rechtsbijstand" van het Ministerie van Justitie. Wanneer de ombudsman zulke verzoeken ontvangt, informeert de ombudsman de aanvrager over de procedure en stuurt hij de aanvraag onmiddellijk door naar de bevoegde instantie.²⁶⁰

Volgens UN Women is gratis rechtsbijstand van groot belang voor slachtoffers van huiselijk geweld omdat het de drempel verlaagt om een gerechtelijke procedure aan te spannen tegen de dader en een schadevergoeding te vragen. Het aantal vrouwen dat gratis rechtsbijstand heeft gekregen is volgens UN Women klein in verhouding met het aantal dat daar nood aan heeft.²⁶¹

In de eerste helft van 2014 hebben twee vrouwen gratis rechtsbijstand aangevraagd in de "Commissie voor Rechtsbijstand".²⁶² In 2015 rapporteerde de "Commissie voor Rechtsbijstand" dat de gerechtskosten in 153 zaken gedekt werden zonder hierbij te vermelden in hoeveel van deze zaken slachtoffers van huiselijk geweld bijstand kregen.²⁶³ Cedoca beschikt niet over cijfergegevens van andere jaartallen.

7.6 Non-gouvernementele diensten

Verschillende rapporten, waaronder rapporten van UN Women, de derde nationale strategie inzake gendergelijkheid en het CEDAW-comité, benadrukken het belang van ngo's, organisaties van de burgermaatschappij en vrouwennetwerken op gebied van dienstverlening aan slachtoffers, organisatie van opleidingen en bestrijding van huiselijk geweld in het algemeen.²⁶⁴ De derde nationale strategie wijst erop dat ngo's taken op zich hebben genomen die eigenlijk de verantwoordelijkheid zijn van de Albanese autoriteiten. Verder wordt er opgemerkt dat lokale autoriteiten beter reageren op situaties van huiselijk geweld omdat ze samenwerken met ngo's of het advies van ngo's toepassen in hun werking. Voor veel mensen zijn ngo's de enige mogelijkheid om beroep te doen op dienstverlening omdat diensten zoals vluchthuizen, advies en gratis rechtsbijstand voornamelijk aangeboden worden door ngo's die afhankelijk zijn van donoren. In de derde nationale strategie wordt erop gewezen dat de Albanese overheid meer financiële en structurele ondersteuning moeten geven aan ngo's die diensten verlenen aan slachtoffers van huiselijk geweld en dat er meer moet worden samengewerkt tussen overheidsinstanties en ngo's.²⁶⁵

²⁵⁶ Center for Legal Civic Initiatives, [url](#)

²⁵⁷ UNDP, 31/03/2016, [url](#)

²⁵⁸ People's Advocate of the Republic of Albania (Albanees: *Avokati Popullit*), 04/2017, p. 82 [url](#)

²⁵⁹ UN Women, 12/12/2016, pp. 19, 22, 57 [url](#)

²⁶⁰ People's Advocate of the Republic of Albania (Albanees: *Avokati Popullit*), 04/2017, p. 53 [url](#)

²⁶¹ UN Women, 12/12/2016, pp. 12, 19, 22, 57 [url](#)

²⁶² CEDAW, 3/12/2014, pp. 5, 10, 20 [url](#)

²⁶³ Raad van Europa, 19/01/2017, p. 48 [url](#)

²⁶⁴ CEDAW, 8/07/2016, [url](#); Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 26/10/2016, p. 14 [url](#); UN Women, 12/12/2016, p. 59 [url](#)

²⁶⁵ Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, 26/10/2016, p. 14 [url](#)

In Tirana kunnen slachtoffers van huiselijk geweld terecht in het "Center for Legal Civic Initiatives" (CLCI) (Albanees: *Qendra për Nisma Ligjore Qytetare*) voor gratis juridisch advies, rechtsbijstand en psychosociale steun.²⁶⁶ "Human's Rights in Democracy Center" (Albanees: *Qendra të Drejtat e Njeriut në Demokraci*) biedt dezelfde diensten aan in Tirana en Tropojë.²⁶⁷ "Community Development Centre – Today for the Future" (Albanees: *Qendra për Zhvillim Komunitar – Sot për të Ardhmen*) geeft eveneens juridisch advies en psychosociale steun in Tirana, Durrës, Burrël en Pukë.²⁶⁸ "Tirana Legal Aid Society" (TLAS) (Albanees: *Sherbimi Ligjor Falas Tirane*) bestaat zowel in Tirana als in Durrës, Fier, Lushnjë, Elbasan en in Berat en geeft gratis juridisch advies.²⁶⁹

In het "Counseling Centre for Women and Girls" (Albanees: *Qendra e Këshillimit për Gra dhe Vajza*) in Tirana kunnen slachtoffers van huiselijk geweld terecht voor advies en kunnen daders een behandelingsprogramma volgen. "Bethany Social Services" (Albanees: *Sherbimet Sociale Bethany*) biedt diensten aan zwangere vrouwen in probleemsituaties en geeft advies en medische zorg aan vrouwen en kinderen. De ngo's "Terre des Hommes" en "ARSIS" bieden diensten aan kinderen.²⁷⁰ "Albanian Center for Population and Development" (Albanees: *Qendra për Popullsinë dhe Zhvillimin*) is een ngo die – naast andere bezigheden – medische zorg verleent aan slachtoffers van huiselijk geweld.²⁷¹

In Shkodër kunnen slachtoffers van huiselijk geweld terecht bij de ngo "Women to Women" (Albanees: *Gruaja tek Gruaja*) voor crisisopvang, advies en juridische ondersteuning. Daarnaast organiseert deze ngo loopbaanbegeleiding en opleidingen voor slachtoffers van huiselijk geweld en behandelingsprogramma's voor daders van huiselijk geweld. Verder is deze ngo actief op gebied van preventie en organiseert "Women to Women" opleidingen voor actoren die in aanraking komen met slachtoffers van huiselijk geweld.²⁷² Een andere ngo in Shkodër die zich bezighoudt met vrouwenrechten en slachtoffers van huiselijk geweld heet "Easy Steps" (Albanees: *Hapa te Lehte*).²⁷³

In Durrës bestaat de "Association of Women with Social Problems" (Albanees: *Shoqata e Grave me Probleme Sociale*). Hier kunnen slachtoffers van huiselijk geweld onder andere terecht voor psychosociale hulp, medische zorg en juridisch advies.²⁷⁴

In Elbasan bieden de ngo's "Women Forum" (Albanees: *Forumi i Gruas*) en "Other Vision" (Albanees: *Tjeter Vizion*) diensten aan slachtoffers van huiselijk geweld.²⁷⁵

In Vlorë kunnen slachtoffers van huiselijk geweld terecht in de centra genaamd "Vatra" en "Aulona" voor medische behandeling, psychosociale steun, doorverwijzing en advies. Het centrum "Vatra" heeft ook een noodopvang.²⁷⁶

In Podgradec bestaat de ngo "Me, The Woman" (Albanees: *Unë Gruaja*).²⁷⁷

In Sarandë kunnen slachtoffers van huiselijk geweld beroep doen op de ngo "Jona".²⁷⁸

²⁶⁶ Center for Legal Civic Initiatives, [url](#)

²⁶⁷ Human's Rights in Democracy Center, [url](#)

²⁶⁸ Community Development Center – Today for the Future, [url](#)

²⁶⁹ Tirana Legal Aid Society, [url](#); Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 117

²⁷⁰ Terre des Hommes, [url](#); Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 117

²⁷¹ Albanian Center for Population and Development, [url](#); Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 117

²⁷² Women to Women (Albanees: *Gruaja tek Gruaja*), [url](#); Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), 06/2015, p. 117

²⁷³ Easy Steps (Albanees: *Hapa te Lehte*), [url](#); [url](#)

²⁷⁴ AWEN, [url](#)

²⁷⁵ Woman Forum (Albanees: *Forumi i Gruas Elbasan*), [url](#); Other Vision (Albanees: *Tjeter Vizion*), [url](#)

²⁷⁶ Vatra, [url](#); Aulona, [url](#)

²⁷⁷ Me, The Woman (Albanees: *Unë Gruaja*), [url](#); AWEN, [url](#); AWEN, 12/2016, p. 29, [url](#)

²⁷⁸ Jona, [url](#); AWEN, [url](#); AWEN, 12/2016, p. 29, [url](#)

Vrouwennetwerken in Albanië zoals “Albanian Women Empowerment Network” (AWEN) (Albanees: *Rrjeti i Fuqizimit të Gruas në Shqipëri*)²⁷⁹ bestaan uit verschillende vrouwencentra en ngo’s die begaan zijn met genderkwesties. Gender Alliance for Development Center (GADC) (Albanees: *Qendra Aleanca Gjinore për Zhvillim*) bijvoorbeeld maakt deel uit van AWEN en werkt samen met ngo’s, internationale organisaties en lokale en nationale overheidsinstanties om genderkwesties aan te pakken.²⁸⁰ Het merendeel van de hierboven vermelde ngo’s behoren tot een vrouwennetwerk.²⁸¹

De ngo’s die hier vermeld worden, zijn ngo’s waarnaar verwezen wordt in rapporten over huiselijk geweld. Dit betekent niet dat er verder geen andere ngo’s zijn waar slachtoffers van huiselijk geweld terecht kunnen.

---

²⁷⁹ AWEN, [url](#)

²⁸⁰ GADC, [url](#)

²⁸¹ AWEN, 12/2016, p. 29, [url](#)

Samenvatting

Huiselijk geweld komt voor binnen alle lagen van de Albanese bevolking, maar treft voornamelijk vrouwen die financieel afhankelijk zijn van hun echtgenoot of partner. Economische problemen, drankgebruik en echtscheidingen liggen vaak aan de basis van geweldincidenten in gezinssituaties.

Huiselijk geweld wordt door een deel van de Albanese bevolking als normaal beschouwd en niet als misdrijf. Dat heeft te maken met genderstereotypes en een patriarchale maatschappij waarin vrouwen ondergeschikt zijn aan mannen. Bewustmakingscampagnes brengen vrouwen en meisjes positiever in beeld, informeren hen over hun rechten en hebben geleid tot een toenemend besef bij de Albanese bevolking dat huiselijk geweld niet getolereerd mag worden, maar bestraft moet worden.

Het aantal slachtoffers dat aangifte doet van huiselijk geweld stijgt jaarlijks, maar toch zijn er volgens experts veel vrouwen die geen aangifte doen uit schaamte of uit schrik voor nieuwe geweldincidenten. Er zijn ook vrouwen die geen klacht indienen uit onzekerheid om bescherming te krijgen of omdat zij geen middelen hebben om voor zichzelf te zorgen. Andere vrouwen zijn onvoldoende geïnformeerd over hun rechten en bestaande procedures. Het aantal moordzaken gerelateerd aan huiselijk geweld vinden verschillende bronnen zorgwekkend.

Albanië heeft verschillende internationale verdragen ondertekend en strategieën ontwikkeld om huiselijk geweld te bestrijden. In 2012 werd huiselijk geweld opgenomen in de Strafwet als misdrijf. Sindsdien heeft Albanië haar wetgeving inzake huiselijk geweld meermaals aangepast, alsook de strafmaat voor daders. Het wettelijk kader om slachtoffers te beschermen en daders te veroordelen wordt door experts gecomplimenteerd, maar de implementatie ervan wordt bekritiseerd.

Op nationaal niveau is het Ministerie van Gezondheid en Welzijn verantwoordelijk voor de bestrijding van huiselijk geweld. Daarnaast hebben ook de meerderheid van de andere ministeries een gendercontactpunt. Op lokaal niveau zijn gendergelijkheidsmedewerkers verantwoordelijk voor genderkwesties. Deze persoon is meestal ook de lokale coördinator van het doorverwijzingsmechanisme in zijn of haar gemeente. Dergelijk mechanisme is uitgebouwd in de meerderheid van de gemeentes en bestaat uit verschillende actoren (politie, justitie, onderwijs, ngo's, gezondheidssector, etc.) die geacht worden elkaar in te lichten wanneer zij op de hoogte worden gebracht van een situatie van huiselijk geweld en het slachtoffer door te verwijzen naar andere diensten. Het doorverwijzingsmechanisme is in ontwikkeling en maakt vooruitgang, maar er zijn nog inspanningen nodig om volledig functioneel en duurzaam te zijn.

Deze COI Focus beschrijft hoe de Albanese autoriteiten slachtoffers beschermen en daders vervolgen. Slachtoffers van huiselijk geweld kunnen klacht indienen bij de politie die de zaak onderzoekt en doorverwijst naar de rechtbank om een beschermingsbevel uit te vaardigen en/of een gerechtelijke procedure te starten. Een beschermingsbevel bevat maatregelen om het slachtoffer te beschermen. Beschermingsbevelen worden niet systematisch uitgevoerd wegens een gebrek aan middelen en personeel om dit op te volgen waardoor slachtoffers vaak noodgedwongen in hetzelfde huis als de dader blijven wonen.

Het aantal arrestaties van daders van huiselijk geweld is toegenomen in vergelijking met enkele jaren geleden, net zoals het aantal veroordelingen. Er lijkt eensgezindheid te bestaan dat de politie inspanningen levert om haar verantwoordelijkheid op te nemen in de strijd tegen huiselijk geweld, maar dat er nog verschillende werkpunten zijn om naar behoren te functioneren. Rechtbanken worden ervan beschuldigd hun verantwoordelijkheid uit de weg te gaan. Punten van kritiek hebben doorgaans te maken met corruptie, omkoopbaarheid van rechters, onzorgvuldige behandeling van zaken, milde straffen en vervroegde vrijlatingen. Experts menen dat het rechtssysteem beter zal

functioneren na het beoordelings- en herbenoemingsproces van rechters en procureurs dat recent van start is gegaan.

De Albanese autoriteiten hebben een beperkt aanbod van diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld. Diensten worden voornamelijk aangeboden door ngo's die afhankelijk zijn van donoren. Experts stellen dat er nood is aan meer diensten voor slachtoffers van huiselijk geweld en dat de toegankelijkheid, kwaliteit en geografische verspreiding moet verbeteren. Dat geldt onder andere voor vluchthuizen. Die bevinden zich voornamelijk in grote steden, maar kampen vaak met een capaciteitstekort en financiële problemen. Slachtoffers die worden opgevangen in vluchthuizen worden begeleid om te kunnen re-integreren en zelfstandig te kunnen leven. In 2016 kon meer dan de helft van de slachtoffers die werden opgevangen in een vluchthuis succesvol re-integreren. Experts menen dat het essentieel is om slachtoffers op te vangen in afwachting van de uitreiking van een dringend beschermingsbevel.

Er bestaan verschillende hulplijnen voor slachtoffers van huiselijk geweld die al dan niet gratis en 24 uur per dag beschikbaar zijn. Er wordt gewerkt aan een nationale hulplijn die voldoet aan internationale normen. De nationale hulplijn voor kinderen is wel gratis en 24 uur per dag beschikbaar.

Gezondheidszorg in Albanië is toegankelijk voor slachtoffers van huiselijk geweld en de meeste diensten zijn gratis, maar experts menen dat er ruimte voor verbetering is op gebied van identificatie en registratie van situaties van huiselijk geweld.

Huisvesting en economische zelfredzaamheid zijn volgens verschillende bronnen essentiële factoren voor slachtoffers van huiselijk geweld om te kunnen re-integreren. Tijdens de geldigheidsperiode van het beschermingsbevel hebben slachtoffers recht op een uitkering. Slachtoffers van huiselijk geweld hebben eveneens recht op een sociale woning, maar experts ervaren dat het moeilijk is om huisvesting te vinden voor slachtoffers van huiselijk geweld.

Verder hebben slachtoffers van huiselijk geweld recht op kosteloze rechtsbijstand en gratis juridisch advies. Experts menen dat het aanbod en de geografische verspreiding van deze diensten beperkt is, dat veel vrouwen slecht geïnformeerd zijn over hun recht op rechtsbijstand en dat de procedure om het aan te vragen complex is.

Daarnaast zijn er ook diensten die behandelingsprogramma's voor daders aanbieden. Experts benadrukken de nood aan dergelijke diensten, maar wijzen tegelijk op de gebreken van deze behandelingsprogramma's.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Arqimandriti M., directeur, Gender Alliance for Development Center (GADC) (Albanees: *Qendra Aleanca Gjinore për Zhvillim*), interview, Tirana, 20/03/2017

Arqimandriti M., directeur, Gender Alliance for Development Center (GADC) (Albanees: *Qendra Aleanca Gjinore për Zhvillim*), Skypegesprek, 22/09/2017

Kikia M., journalist en mensenrechtenactivist, interview, Tirana, 14/03/2017

Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), e-mail, 18/09/2017

Rechter, districtsrechtbank van Shkodër, interview, Shkodër, 17/03/2017

Regionaal Politiedirectoraat van Shkodër, interview, Shkodër, 16/03/2017

Geschreven en audiovisuele bronnen

Albanian Center for Population and Development (ACPD), [website] <http://acpd.org.al/kreu-eng/> [geraadpleegd op 7/09/2017]

Albanian Center for Population and Development (ACPD), *Shadow Report: Healthcare Field – Case of Albania*, 02/2016, http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/ALB/INT_CEDAW_NGO_ALB_23255_E.pdf [geraadpleegd op 7/09/2017]

Albanian Daily News, *Legal Clinic, Manjani: Free Legal Consultation for the Citizens*, 13/05/2017, <http://www.albaniannews.com/index.php?idm=5970&mod=2> [geraadpleegd op 7/09/2017]

Albanian Daily News, *New Albanian Government with only 11 Ministries*, 27/08/2017, <http://www.albaniannews.com/index.php?idm=14955&mod=2> [geraadpleegd op 22/09/2017]

Albanian Daily News, *Public Sector Restructuring, 4711 Job Places at Risk*, 3/09/2017, <http://www.albaniannews.com/index.php?idm=15081&mod=2> [geraadpleegd op 22/09/2017]

Albanian Daily News, *Albania, 2000 Denunciations for Domestic Violence in 8 Months*, 5/09/2017, <http://www.albaniannews.com/index.php?idm=15118&mod=2> [geraadpleegd op 7/09/2017]

Albanian Daily News, *Alarming/Domestic Violence in Albania, a Victim in a Month*, 7/09/2017, <http://albaniannews.com/index.php?idm=15153&mod=2> [geraadpleegd op 7/09/2017]

Albanian Daily News, *Ministries/General Secretaries Appointed*, 16/09/2017, <http://www.albaniannews.com/index.php?idm=15339&mod=2> [geraadpleegd op 22/09/2017]

Albanian Helsinki Committee, *Report on the Situation of Respect for Human Rights in Albania for 2015*, 12/2015, http://www.ahc.org.al/wp-content/uploads/2016/12/Report_on_the_human_rights.pdf [geraadpleegd op 7/09/2017]

Albanian Helsinki Committee, *Report on the Situation of Respect for Human Rights and Freedoms in Albania during 2016*, 04/2017, <http://www.ahc.org.al/wp-content/uploads/2017/07/AHCAnnualReportEngPrint.pdf> [geraadpleegd op 7/09/2017]

Albanian Institute for Statistics (INSTAT) (Haarr Dr. R.N.), *Domestic Violence in Albania: National population-based survey 2013*, 11/2013, http://www.instat.gov.al/media/225815/domestic_violence_in_albania_2013.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

Albanian Institute for Statistics (INSTAT), *Women and Men in Albania 2016*, 13/06/2016, <http://www.instat.gov.al/en/publications/books/2016/women-and-men-in-albania-2016.aspx> [geraadpleegd op 7/08/2017]

- Albanian Institute for Statistics (INSTAT), *Women and Men in Albania 2017*, 8/06/2017, http://www.instat.gov.al/media/393214/burrrat_dhe_grat_ne_shqiperi_2017_libri.pdf [geraadpleegd op 7/09/2017]
- Albanian Women Empowerment Network (AWEN), [website] <http://awenetwork.org/en/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Albanian Women Empowerment Network (AWEN) (Guxholli A.), *Report on the implementation of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence in Albania*, 12/2016, <http://awenetwork.org/wp-content/uploads/2017/01/Draft-Istanbul-Convention-Monitoring-Report.pdf> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- ALO 116, [website] <http://www.alo116.al/en> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Amnesty International, *Albania: National implementation essential to improve human rights in Albania: Amnesty International Submission to the UN universal periodic review, April-May 2014*, 1/10/2013, <https://www.amnesty.org/en/documents/eur11/004/2013/en/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Amnesty International, *Amnesty International Report 2014/15*, 11/03/2015, <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1000012015ENGLISH.PDF> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Amnesty International, *Amnesty International Report 2015/16*, 24/02/2016, <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2016/02/annual-report-201516/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Amnesty International, *Amnesty International Report 2016/17*, 22/02/2017, <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1048002017ENGLISH.PDF> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Aulona, [Facebookpagina] <https://www.facebook.com/gendra.aulona> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- BalkanWeb, *Femrat i vrasim dy here [We kill women twice]*, 8/09/2017, <http://www.balkanweb.com/site/femrat-i-vrasim-dy-here/> [geraadpleegd op 22/09/2017]
- Bozo A., Center for Legal Civic Initiatives (CLCI), *Domestic Violence, Institutional Response and challenges in Addressing Domestic Violence in Albania*, in *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Volume: 6 Issue: 1, 6/01/2015, <http://www.mcser.org/journal/index.php/mjss/article/download/5560/5363> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Center for Legal Civic Initiatives (CLCI), [website] <http://www.qag-al.org/ang/html/about.htm> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Center for Legal Civic Initiatives (CLCI) (Bozo A., Mandro A., Anastasi A.), *Report on knowledge and implementation of the gender equality standards in court decisions*, 12/2013, http://www.qag-al.org/ang/html/2014/raporti_english.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Civil Procedure Code*, 29/03/1996 (laatste aanpassingen op 30/03/2017), <http://www.euralius.eu/index.php/en/library/albanian-legislation/send/51-civil-procedure/101-civil-procedure-code-en> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW), *Fourth periodic report of States parties due in 2014*, 3/12/2014, <http://undocs.org/CEDAW/C/ALB/4> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW), *Committee on the Elimination of Discrimination against Women considers the report of Albania*, 8/07/2016, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=20263&LangID=E> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW), *Concluding observations on the fourth periodic report of Albania*, 25/07/2016, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW/C/ALB/CO/4&Lang=En [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Community Development Center "Today for the Future", [website] <http://www.cdc-tff.org/web/en/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Cooperation and Development Institute (Xhaferaj O.), *Empowering Roma and Egyptian Communities through better Access to Legal Aid*, 10/2016,

https://dgap.org/sites/default/files/article_downloads/cooperation_and_development_institute_empowering_rom_a_and_egyptian_communities.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

Counseling Line for Women and Girls (Albanees: *Linja e Këshillimit për Gra dhe Vajza*), [website] <http://www.hotlinealbania.org/> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Criminal Code of the Republic of Albania, 27/01/1995 (laatste aanpassingen op 11/06/2015), <https://perma.cc/4M7P-E4CW> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Dogjani A., *Domestic violence, a widespread phenomenon in Albania*, 16/01/2017, <http://iipcc.org/wp-content/uploads/2017/01/135-140.pdf> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Easy Steps (Albanees: *Hapa te Lehte*), [website] <http://hapatelehte.org> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Easy Steps (Albanees: *Hapa te Lehte*), [Facebookpagina] <https://www.facebook.com/qendrasociale.telehte?lst=100018047321329%3A100002476259203%3A1505738294> [geraadpleegd op 7/08/2017]

EURALIUS, *Future of the Legal Aid System in Albania*, 17/03/2016, <http://www.euralius.eu/index.php/en/news/211-abolishment-of-state-commission-for-legal-aid> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Europese Commissie, *Albania 2016 Report*, 9/11/2016, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_albania.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

Family Code of Albania, 8/05/2003, [https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/65148/89474/F1958881334/ALB65148%20\(English\).pdf](https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/65148/89474/F1958881334/ALB65148%20(English).pdf) [geraadpleegd op 7/08/2017]

Frontiers in Public Health (Tomini S. M., Groot W., Pavlova M. & Tomini F.), *Paying Out-of-Pocket and Informally for Health Care in Albania: The Impoverishing Effect on Households*, 28/08/2015, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4551817/> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Gender Alliance for Development Center (GADC) (Albanees: *Qendra Aleanca Gjinore për Zhvillim*), [website] <http://www.qadc.org.al> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Gender Alliance for Development Center (GADC) (Albanees: *Qendra Aleanca Gjinore për Zhvillim*), *Shadow Report*, 10/06/2016, http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/ALB/INT_CEDAW_NGO_ALB_24256_E.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

Guxholli A. (Albanian Women Empowerment Network (AWEN)), *Report on the implementation of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence in Albania*, 12/2016, <https://rm.coe.int/report-awen-final-draft-jan-17/1680717e19> [geraadpleegd op 7/08/2017]

HeforShe, [website] <http://www.heforshe.org/en> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Human's Rights in Democracy Center, [website] <http://hrdc.al/lang/en/index.html> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Immigration and Refugee Board of Canada, *Albania: Domestic violence, including legislation, state protection and support services available to victims (2011-April 2014)*, 30/04/2014, <http://www.refworld.org/docid/537db1d64.html> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Independent Balkan News Agency (IBNA), *A judge gunned down in Tirana*, 31/08/2017, <http://www.balkan.eu.com/a-judge-gunned-down-in-tirana/> [7/09/2017]

Independent Balkan News Agency (IBNA), *Cases of domestic violence in Albania rise, one person dies each month*, 7/09/2017, <http://balkan.eu.com/cases-of-domestic-violence-in-albania-rise-one-person-dies-each-month/> [7/09/2017]

International Organization for Migration (IOM), *National Action Plan for the Socio-Economic Re-Integration of Women and Girls Victims of Trafficking in the Republic of Albania*, 02/2016, http://www.punetebrendshme.gov.al/files/priorities_files/16-04-19-04-28-08National_action_plan_for_the_socio-economic_re-

- [integration of women and girls victims of trafficking in the Rep of Albania.pdf](#) [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Jona, [website] <https://www.facebook.com/ShoqataJona/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Kodi i Familjes (Gezinswet)*, 30/06/2016, <http://www.qbz.gov.al/botime/Kodi%20i%20Familjes-%20i%20azhurnuar%202016.pdf> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Kodi Penal (Vertaling: Strafwet)*, 24/08/2017, <http://www.qbz.gov.al/botime/Kodi Penal-2017.pdf> [geraadpleegd op 22/09/2017]
- Law No 143/2013 Legal Aid to Survivors of Domestic Violence, 2013*, <http://evaw-global-database.unwomen.org/en/countries/europe/albania/2013/law-no-143-2013-legal-aid-to-survivors-of-domestic-violence> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Law on Legal Aid*, 22/12/2008, http://www.eurailus.eu/pdf/13.Law%20on%20Legal%20Aid,%20promulgated%20on%2012_01_2009_en.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Law on Measures against Violence in Family Relations*, 18/12/2006 (laatste aanpassing op 30/09/2010), http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6712/file/Albania_law_measures_against_violence_in_family_relations_2006_en.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Le Courrier des Balkans, Violences conjugales en Albanie : « Le Mariage n'est pas une peine de mort »*, 22/09/2017, <https://www.courrierdesbalkans.fr/Albanie-l-augmentation-des-violences-conjugales-inquietent> [geraadpleegd op 22/09/2017]
- Ligji për Masa ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare (Wet tot Maatregelen tegen Geweld in Familierelaties)*, 30/09/2010, <http://www.vendime.al/wp-content/uploads/2015/08/LIGJI-Nr.-9669-dt-18.12.2006-%E2%80%9CP%C3%8BR-MASA-NDAJ-DHUN%C3%8BS-N%C3%8B-MARR%C3%8BDH%C3%8BNIET-FAMILJARE%E2%80%9D.pdf> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Me, The Woman (Albanees: *Unë Gruaja*), [Facebookpagina] <https://www.facebook.com/unegruaja/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Men Care, The treatment of perpetrators of domestic violence: counseling to help perpetrators change their violent behavior in the family*, 28/06/2017, <http://men-care.org/2017/06/28/treatment-perpetrators-domestic-violence-counseling-help-perpetrators-change-violent-behavior-family/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Metaj E. (Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd), *Final Report: Analysis of the Functioning of the Coordinated Community Response to Domestic Violence at the Local Level in Albania*, 3/06/2015, <http://www.al.undp.org/content/dam/albania/docs/misc/Final%20CCR%20Report%20June%202015%20engl.pdf?download> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Ministerie van Arbeid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen van de Republiek Albanië, *National Strategy on Gender Equality and Elimination of Domestic Violence (2007-2010)*, 19/12/2007, www.osce.org/albania/32827?download=true [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Ministerie van Arbeid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen van de Republiek Albanië, *National Strategy on Gender Equality, Reduction of Gender-based Violence and Domestic violence*, 06/2011, http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6709/file/Albania_National_strategy_gender_equality_gender_based_violence_2011-2015_eng.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Ministerie van Justitie van de Republiek Albanië, *Kodi penal i republikës së Shqipërisë* [Strafwet van de Republiek Albanië], 01/2016, http://www.pp.gov.al/web/kodi_penal_2016_1033.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, *National Strategy and Action Plan on Gender Equality 2016-2020*, 26/10/2016, http://www.legislationline.org/download/action/download/id/7343/file/Albania_National_strategy_action_plan_gender_equality_2016-2020_en.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, *National Strategy for Social Protection 2015-2020*, 23/12/2016, https://www.unicef.org/albania/National_Strategy_for_Social_Protection2015-2020_en.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

Ministerie van Maatschappelijk Welzijn en Jeugd van de Republiek Albanië, *National Gender Equality Policies in Albania 6th Meeting of Officials from EU Enlargement Countries, Vilnius 1-2 June 2017 [power point]*, 1/06/2017, http://eurogender.eige.europa.eu/sites/default/files/events-files/al_1-2june17.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

Ministerie van Stedelijke Ontwikkeling van de Republiek Albanië, *Social Housing Strategy 2016-2025*, 06/2016, <http://www.al.undp.org/content/albania/en/home/library/poverty/social-housing-strategy-2016---2025.html> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Other Vision (Albanees: *Tjeter Vizion*), <http://tjetervizion.org/> [geraadpleegd op 7/08/2017]

People's Advocate of the Republic of Albania (Albanees: *Avokati Popullit*), *Annual Report on the Activity of the People's Advocate: 1 January – 31 December 2014*, 02/2015, http://www.avokatipopullit.gov.al/sites/default/files/ctools/PEOPLES%20ADVOCATE_2014.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

People's Advocate of the Republic of Albania (Albanees: *Avokati Popullit*), *Report on the implementation of the CEDAW Convention in Albania*, 1/10/2015 http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/ALB/INT_CEDAW_IFN_ALB_21837_E.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

People's Advocate of the Republic of Albania (Albanees: *Avokati Popullit*), *Annual Report on the Activity of the People's Advocate: 1st January – 31st December 2015*, 02/2016, <http://www.avokatipopullit.gov.al/sites/default/files/ctools/REPORT%20ENGLISH%202015.pdf> [geraadpleegd op 7/08/2017]

People's Advocate of the Republic of Albania (Albanees: *Avokati Popullit*), *Annual Report on the Activity of the People's Advocate: 1st January – 31st December 2016*, 04/2017, http://www.avokatipopullit.gov.al/sites/default/files/RAPORTET/RAPORTET_VJETORE/Report_2016.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]

Raad van Europa, *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, 11/05/2011, <https://rm.coe.int/168008482e> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Raad van Europa, *Report submitted by Albania pursuant to Article 68, paragraph 1 of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, 19/01/2017, <https://rm.coe.int/16806dd216> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Raad van Europa, *Chart of signatures and ratifications of Treaty 210*, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Raad van Europa en UN Women (Kelly Dr. L. & Lovett Dr. J.), *Albania Final Report: Mapping Violence against Women and Girls Support Services*, 06/2015

Recording Violence in Albania (REVALB), [website] www.revalb.org [geraadpleegd op 7/08/2017]

Shekulli, *Presidenti Meta merr masat e para ndaj fenomenit të dhunës në familje. Ja për çfarë bëhet fjalë* [President Meta takes the first measures against the phenomenon of domestic violence. Here's what it is], 4/09/2017, <http://shekulli.com.al/presidenti-meta-merr-masat-e-para-ndaj-fenomenit-te-dhunes-ne-familje-ja-per-çfare-behet-fjale/> [geraadpleegd op 7/09/2017]

Tirana Legal Aid Society, [website] <http://www.tlas.org.al/en> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Tirana Times, *Only one out of seven women report domestic violence cases*, 11/11/2016, <http://www.tiranatimes.com/?p=129869> [geraadpleegd op 7/08/2017]

Tirana Times, *Editorial: Albanian society has given up on itself*, 8/09/2017, <http://www.tiranatimes.com/?p=133709> [geraadpleegd op 22/09/2017]

Top Channel, *EU on murdered Judge: "State is responsible to protect women who are threatened"*, 31/08/2017, <http://m.top-channel.tv/lajme/english/artikull.php?id=20798> [geraadpleegd op 22/09/2017]

UK Home Office, *Country Information and Guidance, Albania: Women fearing domestic violence*, 6/04/2016, <https://www.justice.gov/eoir/file/844791/download>, [geraadpleegd op 7/08/2017]

- United Nations (UN), *Declaration on the Elimination of Violence against Women*, 20/12/1993, <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations (UN), *"I choose to live without violence" campaign launched in Tirana*, 25/11/2016, <https://un.org.al/news/i-choose-live-without-violence%E2%80%9D-campaign-launched-tirana> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Albania (UN Albania), *Sweden helps make home violence-free in Albania*, 25/03/2017, <http://www.un.org.al/stories/sweden-helps-make-homes-violence-free-albania> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Albania (UN Albania), *2016 Progress Report*, 1/06/2017, http://un.org.al/sites/default/files/UN_junweb.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Women and girls speak out against domestic violence*, s.d., <http://www.al.undp.org/content/albania/en/home/ourwork/povertyreduction/successstories/women-speak-out-against-domestic-violence-.html> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Zero tolerance for domestic violence in Albania*, s.d., <http://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/ourwork/democratic-governance-and-peacebuilding/successstories/albania--zero-tolerance-for-domestic-violence.html> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Social Housing in Albania: A Situation Analysis*, 29/10/2014, <http://www.al.undp.org/content/dam/albania/docs/A%20Situation%20Analysis%20of%20Social%20Housing%20in%20Albania.pdf?download> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Free legal aid helps women forge ahead in Albania*, 31/03/2016, <http://www.al.undp.org/content/albania/en/home/ourwork/povertyreduction/successstories/free-legal-aid-helps-women-forge-ahead-in-albania-.html> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Development Programme (UNDP), *"I choose to live without violence" campaign launched in Tirana*, 24/11/2016, <http://www.al.undp.org/content/albania/en/home/presscenter/articles/2016/11/24/i-choose-to-live-without-violence-campaign-launched-in-tirana.html> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Gender Equality and Gender-Based Violence Programme*, 2016, http://www.al.undp.org/content/albania/en/home/operations/projects/poverty_reduction/gender-equality-and-gender-based-violence-programme-.html [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Human Rights Council (Heyns C.), *Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Follow-up to country recommendations*, 23/04/2013, http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session23/A.HRC.23.47.Add.4_EN.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Women (UN Women) & UNDP (Kocaqi M., Plaku A. & Wittberger D.), *Gender Brief 2016*, 3/10/2016, <https://un.org.al/publications/albania-gender-brief-%E2%80%93-2016> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United Nations Women (UN Women), *Report on the implementation of CEDAW Convention in Albania*, 12/12/2016, <https://un.org.al/sites/default/files/CEDAW-Avokati-EN.PDF> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- United States Department of State (USDoS), *Country Reports on Human Rights Practices for 2016: Albania*, 3/03/2017, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2016/eur/265388.htm> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- USAID, *Legal Clinic Celebrates 1st Anniversary*, 6/11/2014, <https://www.usaid.gov/albania/news-information/press-releases/legal-clinic-tirana-university-law-faculty-celebrates-1st> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Vatra, [website] <http://www.gendravatra.org.al/> [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Women Against Violence in Europe (WAVE), *Compilation of* [geraadpleegd op 7/08/2017] /2016, http://files.wave-network.org/researchreports/WAVEReport2015_Compilation_Country_Profiles.pdf [geraadpleegd op 7/08/2017]
- Women to Women (Albanees: *Gruaja tek Gruaja*), [website] <http://www.grujatekgrujaja.com/index.php/en/> [geraadpleegd op 7/08/2017]